

יוצא לאור לפרשת מצורע, שבת הגדול ה' תהא שנת פלאות דגולות
(מספר 28)

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בעניני גאולה ומשיח

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתים לבריאה
ה' תהא שנת נפלאות בכל
שנת הצד"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

מפתח ותוכן

פ' מצורע

3. א. אתהפכא דה"מצורע" לקראת הגאולה.....
שם הפרשה - בדורות הראשונים "זאת תהי", ובדורות האחרונים - "מצורע"; ענין הפנימי של "מצורע" וטהרתו ע"י כהן
- ב. הפיכת הגלות לגאולה - ע"ד טהרת המצורע -
8. ע"י לימוד עניני גאולה ומשיח.....
הדגשת ענין הגאולה בפ' השבוע - תזריע-מצורע, חודש אייר, פרקי אבות - "רבי אומר איזו היא דרך ישרה כו"; העבודה דקירוב הגאולה

שבת הגדול

- ג. הנס ד"למכה מצרים בבכוריהם"
ג. - אתהפכא חשוכא לנהורא מעין לע"ל..... 23
"שבת הגדול" - גדלות בשבת שלפני הפסח לגבי פסח ("למכה מצרים בבכוריהם" - מלחמה בחושך העולם ע"י העולם בעצמו) עד שפועל גדלות בפסח; להוסיף בהכנות לפסח מתוך גדלות; לנצל היום-סגולה דהולדת הרמב"ם, ערב פסח

הוספה / בשורת הגאולה

- ד. משיחות ליל ויום ג' פ' וחי, עשרה בטבת, וש"פ וחי, י"ד טבת ה'תשנ"ב..... 35
כבר נשלמו כל מעשינו ועבודתינו; "כלו כל הקיצין" וכבר עשו תשובה, וכבר נסתיימו כל ההכנות ובאופן ד"הכנה רבתי", והכל מוכן לסעודה דלעתיד
- ה. משיחות ש"פ שמות, כ"א טבת ה'תשנ"ב..... 36
"כלו כל הקיצין" וכבר עשו תשובה וכבר סיימו הכל, גם "צחצוח הכפתורים", וצריכים רק שהקב"ה יפתח עיניהם של ישראל שיראו שכבר ישנה הגאולה, ויושבים אצל השולחן ערוך בסעודת לוייתן ושור הבר כו; מ"ימי חייך" בזמן ומקום זה נכנסים תיכף להחיים דימות המשיח וחיים נצחיים בלי שום הפסק כלל ח"; להכין את עצמו ואחרים להמצב דימות המשיח; לימוד הל' מלך המשיח; יה"ר שלאחרי שישנו כבר ה"מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו . . ויכון כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמת ה" שהוא "בחזקת שהוא משיח", שיהי' מיד ה"משיח בודאי"

Reprinted with permission of:
"Vaad L'Hafotzas Sichos"
by:

Moshiach Awareness Center,
a Project of:
Enlightenment For The Blind, Inc.
602 North Orange Drive.
Los Angeles, CA 90036

Tel.: (323) 934-7095
Fax: (323) 934-7092

<http://www.torah4blind.org>
e-mail: yys@torah4blind.org

Rabbi Yosef Y. Shagalov,
Executive Director

Printed in the U.S.A.

מצורע

אתהפכא דה"מצורע" לקראת הגאולה

א) הרי נאמר לאח"ז, "ויצא הכהן אל מחוץ למחנה", שהכהן ה' צריך לצאת אל המצורע - א"כ מה הפירוש ב"והובא אל הכהן" (הרי אסור למצורע לבוא אל הכהן, כיון שהוא חייב להיות מחוץ לג' מחנות)?⁸

ב) מדוע כתוב (לא, "ובא אל הכהן", אלא), "והובא אל הכהן" - שלשון זו מורה על כך שביאתו לכהן היא בעל כרחו?⁹

בנוגע לשאלה הראשונה, רוצים המפרשים לתרץ¹⁰ ש"והובא אל הכהן" היינו שבעודו מחוץ למחנה יבוא המצורע סמוך לתחום מחנה ישראל, בכדי לחסוך מהכהן טרחא - שלא יצטרך ללכת רחוק מחוץ למחנה אל מקומו של המצורע.

אבל פירוש זה אינו מובין: כאשר המצורע צריך לצאת מחוץ למחנה, הרי מלכתחילה הוא כלל אינו מחוייב

שם פרשתנו, כפי שהיא נקראת בראשונים - הרס"ג, רש"י¹¹ והרמב"ם¹² - הוא, "זאת תהי'". אבל בדורות מאוחרים יותר הנה מנהג ישראל (תורה הוא), לקרוא לה בשם, "מצורע"¹³.

צריך להבין: הרי "מצורע" הוא ענין בלתי רצוי¹⁴. ולכאורה אינו מתאים לקרוא לפרשה בתורה בשם כזה. ובפרט, שבהתחלה היא אכן נקראה בשם אחר, (ויצא ש) בדורות האחרונים שינו את שמה הקודם והחלו לקרואה בשם בלתי רצוי¹⁵!?

ב. ולהבין זה, צריך להקדים ביאור לשון הפסוק, "זאת תהי' תורת המצורע גו' והובא אל הכהן". שאינו מובן בזה:

משיחת ש"פ מצורע, תשכ"ה. נדפס בלקו"ש ח"ז ע' 100 ואילך. תרגום מאידית.

(1) בסידורו - קריאת התורה.

(2) בפירושו עה"ת תוריע יג, ח.

(3) ב"סדר תפלות" שלו בסופו*.

(4) טור וש"ע או"ח סתכ"ח.

(5) שלכן נקראת בכמה ספרים פרשת "טהרה" [וראה לקו"ש ח"א ע' 239, שכ"ק מו"ח אדמו"ר ה' משתמט בכלל מלהוכיר שם הפרשה הזו, וברוב הפעמים ה' מזכיר (בע"פ וכן בכתב) רק היום בחודש וכדומה]. וראה לקמן הערה 40.

(6) ובפרט, שהתחלת הסדרה (אחרי הפתיחה וידבר גו' - ששוה בכו"כ סדרות) היא זאת תהי'.

(* בהל' תפלה פ"ג ה"ב: "זאת תהי' תורת המצורע". אבל י"ל, שהכוונה שם היא לתחלת הקריאה ולא לשם הסדרה. ובהו יובנו כו"כ שינויים מלשוננו בהל' תפלה שם לגבי לשונו בסדר תפלות. וראה לקו"ש ח"ה ע' 57 הערה 1 - בשוה"ג.

(7) משא"כ ב"והובא אל הכהן" דפ' תוריע יג,

ב.

(8) כן הקשו: ש"ך (עה"ת), כלי יקר וצרור המור כאן. וכן הקשה בלקו"ת פרשתנו כה, סע"א. וראה גם רמב"ן כאן.

(9) כן הקשו: ש"ך וכ"ק כאן. וראה גם ראב"ע, רמב"ן ואוה"ח כאן.

(10) ספורנו וחזקוני כאן.

(11) ונוסף לזה: ענינה של פרשה זו הוא - זאת תהי' תורת המצורע. ולכן מסתבר לומר, שהדין "והובא אל הכהן" [ובפרט שהוא דין הראשון שנאמר מיד (ובאותו הפסוק) לאחרי ההקדמה ד"זאת תהי' גו"ח] הוא דין שנוגע (לא לענין כבוד כהונה, כ"א לתורת המצורע.

להמצא אפילו במחנה ישראל - הדרגה הנמוכה בין מחנות הקדושה.

[יתירה מזו: כשם שישנם ג' מחנות בקדושה, כך ישנם גם ג' דרגות (מחנות) ב"לעומת זה" להבדיל - וכמש"נ: וישלחו¹⁹ מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש. בהם ישנם "טמאים אחרים", ואילו לגבי מצורע - הדין הוא: בדד ישב - שלא יהיו טמאים אחרים יושבים עמו²⁰ המצורע צריך להיות אפילו מחוץ למחנות הטמאים האחרים.

והטעם לזה הוא: אלה המדברים לשון הרע, באים סו"ס, "לדבר²¹ באלקים וכופרין בעיקר"²¹. ובמילא, הם גרועים אפילו מס"א וקליפה הנקראת ע"ז, שהם מודים בקב"ה אלא שקוראים לו²², "אלקא דלקיאי"²³].

פ"ג ואילך. פ"ו. ד"ה איתא בוח"ג - נדפס בהוספה לד"ה החלצו הנ"ל (ובסה"מ תרנ"ט ע' ר"א).

(19) נשא ה, ב.

(20) פסחים סו, א. תו"כ (הובא בפרש"י) תזריע שם.

(21) רמב"ם סוף הל' טומאת צרעת.

* (21) השייכות להנ"ל - בפנים - שנשלח מחוץ כו' מפני שייכותו לקליפת מדין - מובנת עפ"מש"נ: נקמת ה' במדין, שמדין הוא ממש נגד בחי' שם הוי' (בהנסמן בהערה 18).

(22) סוף מנחות (לענין אוה"ע - והרי היותם הוא מגקח"ט). ובתניא פכ"ד, שגם קליפת ע"ז עצמה "יודעת את רבונה כו". עיי"ש.

(23) בתניא שם, שמטעם זה, "האדם העובר על רצונו ית' הוא גרוע ופחות מהס"א והקליפה הנקראת ע"ז" - העובר סתם (ושם ל, ריש ע"ב מפורש: אפי' עבירה קלה).

ומה ששילוח מחוץ לג' מחנות הוא במצורע דוקא - י"ל: בתניא שם גופא מבואר, שזה שאדם

להתרחק. הוא אכן חייב לצאת מחוץ לג' מחנות - אבל מותר לו להשאר קרוב לגבול מחנה ישראל¹². ומאחר שהלשון "והובא" קאי על כל מצורע, ולא דוקא על מי שהתרחק מקצה המחנה, אלא גם על זה שנמצא קרוב למחנה ישראל - הרי בנוגע אליו הלשון "והובא" אינה מתאימה.

ג. הביאור בזה - בפנימיות הענינים:

רש"י¹³ אומר שהטעם שהמצורע צריך להיות "בדד", הוא כיון ש"הבדיל בלשון הרע . . בין איש לרעהו אף הוא יהא¹³ נבדל"¹⁴.

ועפ"ו יש לומר, שזה שהמצורע צריך להיות "מחוץ לשלש מחנות", אפילו חוץ למחנה ישראל, הוא מאחר שיש לו שייכות (לקליפת מדין¹⁵, מלשון) מדין ומריבה¹⁶ (כי כנ"ל, "הבדיל כו"), שזהו היפך כללות ענין הקדושה (שענינה¹⁷ הוא אחדות והתכללות)¹⁸; ולכן אסור לו

(12) יתרה מזו: כיון שבדד ישב מחוץ למחנה מושבו ענינו עונש (צער), בטה ישתדל למעט בהבדירות ע"י שיהי' מושבו בקרוב האפשרי.

(13) תזריע יג, מו. מערכין טו, ריש ע"ב.

* (13) כ"ה בדפוס וילנא תרנ"ב. בדפוס ראשון: נבדל. בכמה דפוסים: יבדל. (בהשמטת תיבת "הא").

(14) ואף שרק מעיירות מוקפות חומה משלחין אותו (כלים פ"א, מ"ז) - הרי נבדל ונשתנה עיי"ז משאר טמאים.

(15) להעיר מלקו"ת תזריע כג, ד ובאוה"ת שם (כרך ב') ע' תקל.

(16) ראה זח"ב סח, א. ובל"ת ובס' הלקוטים ר"פ יתרו (הובא במק"מ לוהר שם): מדין . . בקדושה הוא אהבה ובקליפה איבה ומריבה.

(17) ראה גם תניא פרק לב.

(18) לקו"ת מטות פה, ד. ד"ה החלצו תרנ"ט

של „ביד חזקה גוי“ יפעל סוכ"ס על כחות הנפש של היהודי גופא, שהתשובה שלו תהי' מצד כחותיו שלו - הרצון, השכל, הרגש וכו' שלו.

וזהו הביאור בזה שבתחילה אומר הפסוק „והובא אל הכהן“ ולאחר מכן „ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וגוי“:

התחלת „טהרת המצורע“ (תשובה) באה ע"י גילוי אור מלמעלה, שאינו שייך למצב ומקום רוחני של המצורע והרצון שלו - וזוהי הכוונה „והובא אל הכהן“, שהוא יצא ממקומו ומצבו ויובא אל ה„כהן“ היפך רצונו;

אבל לאחר מכן צריך להיות „ויצא הכהן אל מחוץ למחנה גוי“, שהתעוררות צריכה להמשך במקום (גשמי ורוחני - היינו) המדריגה שהמצורע נמצא - בכדי „טהרה“ שלו תהי' לא רק מצד ה„כהן“, אלא גם מצד ה„מצורע“ עצמו, מצד רצונו ושכלו וכו'.²⁹

ועי' שהטהרה נפעלת גם מצד מקומו של ה„מצורע“ גופא - מחוץ למחנה, שגם הזדונות יהפכו לזכיות³⁰ הוא נעשה למעלה מצדיק גמור שאף פעם לא הי' „חוץ למחנה“³¹.

אלא שאעפ"כ, הרי אדה"ז פוסק - הן בנגלה דתורה²⁴ והן בפנימיות התורה²⁵ - בנוגע לכל יהודי, יהי' מי שיהי', ש„בודאי סופו לעשות תשובה“ - כי „לא²⁶ ממנו נדח“,

לכן אומר הפסוק „והובא אל הבטחה (לעתיד) אל הכהן“, שאפילו זה שנמצא מחוץ לג' מחנות, מבטיח הקב"ה שסוכ"ס הוא יובא אל ה„כהן“.

והיות שההבטחה ש„בודאי סופו לעשות תשובה“ היא אפילו לגבי אחד כזה שמצד ענינו אין לו אפילו רצון לעשות תשובה; ויתירה מזו, אפילו לכוז שרצונו הוא להיפך: „העולה על רוחכם . . . נהי' כגוים גוי“²⁷, אעפ"כ „ביד חזקה גוי אמלוך עליכם“²⁸ - לכן נאמר „והובא אל ציווי אל הכהן“, והובא - בעל כרחו.

ד. אע"פ שהסיבה להתעוררות התשובה היא [לא המצב של האדם, אלא] ההבטחה של הקב"ה, ש„לא ידח ממנו נדח“ - שלכן היא גם בנוגע לאחד כזה שבשבילו יש צורך להגיע „לבד חזקה גוי אמלוך עליכם“,

אבל רצון ה' הוא, שהתעוררות התשובה תחדור סוף סוף ביהודי בפנימיות - ולכן קבע הקב"ה, שהענין

(29) ראה עד"ז לקו"ת פרשתנו כה, ב: והובא אל הכהן היינו ענין התעוררות הרצון . . . ואח"כ יוצא הכהן היינו המשכת השוב להתלבש בכלים ואותיות.

(30) דכאשר „והובא אל הכהן“ - אף שגם אז האדם הוא בעל תשובה, מכיון שהתשובה היא מצד הגילוי אור שמלמעלה, אין התשובה שייכת להזדונות עצמן כ"א להאדם שבו היו הזדונות. משא"כ התשובה ד„ויצא הכהן אל מחוץ למחנה גוי“ - שייכת להזדונות גופא. וראה הערה 32.

(31) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.

עובר עבירה הוא לפי שאינו מרגיש שהוא כפירה כו' ואדרבה נדמה לו שעודנו ביהדותו, ולכן, בסתם עבירה יכול להיות במחנה קדושה; משא"כ במצורע שנידון ע"ש סופו „כופרין בעיקר“ (עיין רמב"ם שם).

(24) הל' ת"ת פ"ד סה"ג.

(25) תניא ספ"ל"ט.

(26) ש"ב יד, יד (בשינוי לשון).

(27) יחזקאל כ, לב.

(28) שם, לג.

המצורע גופא - ובגילויי ה' או רק ה, והובא אל הכהן³⁶,

לא קראו או עדיין לפרשה בתורה בשם „מצורע“, כיון שכאשר טהרת המצורע באה מצד גילוי אור מלמעלה ולא מצד ענינו גופא, הרי המצורע - מצד ענינו - לא התהפך לתורה אור;

אלא שמאחר שהם ידעו שלע"ל יתהפך החשך גופא לאור, קראו לפרשה „זאת תהי' תהי'“, שלע"ל יהי' „תורת המצורע“ - המצורע יהפך ל„תורה“.

אבל (א) התיבות „תורת המצורע“ לא נכללו (בפירוש) בשם הפרשה, ו„זאת תהי'“ הוא רק רמז על „תורת המצורע“, (ב) בשם „זאת תהי'“ לשון עתיד, מודגש, שזהו ענין שיהי' רק לעתיד.

אבל בדורות האחרונים (שנקראים עקבתא דמשיחא) נרגש בכנ"י הענין של משיח. יהודים חשים ומרגישים שמשיח „הנה זה עומד אחר כתלנו“³⁸, ויתירה מזו בכותל ישנם כבר חלונות וחרכים; ויתירה מזו, הוא - המשיח - „משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים“, הוא מביט ומשגיח עלינו (ורק שאין רואים אותו - וזהו רק בגלל שכתלנו

ה. ע"פ כל הנ"ל יובן גם מה שבדורות הראשונים נקראה הפרשה „זאת תהי'“ ובדורות האחרונים היא נקראת „מצורע“:

אמיתית הענין של „אתהפכא חשוכא לנהורא“, שהחשך גופא יהפך לאור³², יהי' רק לעתיד לבא³³. כיון שאז יהי' גילוי העצמות, שרק מצדו³⁴ (שלגביו אור וחשך בשוה) יכול להיות אופן זה של „אתהפכא“³⁵.

ולכן בדורות הראשונים, שהיו עדיין „רחוקים“ מהגילוי דלעתיד, ולא האיר עדיין ה„ויצא הכהן אל מחוץ למחנה גוי“ - שטהרת המצורע תבוא מצד

---

(32) שזה שייך דוקא כשהתשובה היא באופן ד„ויצא הכהן אל מחוץ למחנה“. משא"כ בהאופן ד„והובא אל הכהן“ - גם כאשר התשובה היא באופן ד„אתהפכא“ (שלמעלה מ„אתכפיא“), היא רק באופן שמקום החשך נהפך לאור, אבל לא שהחשך עצמו נהפך (ראה המשך ר"ה תרצ"ה (בסה"מ קונטרסים ח"ב) פכ"ט, שישנם שני פירושים ב„אתהפכא חשוכא לנהורא“).

(33) וכמ"ש (תהלים קלט, יב) „ולילה כיום יאיר“, שהפירוש בזה הוא, דלע"ל „החשך עצמו יאיר“ (אמ"ב ש' הציצית פט"ז. ש"א מג, ב. ועוד. וראה באתי לגני השי"ת פ"ה).

(34) משא"כ מצד בחי' אור, אפילו מצד אור הבלי גבול (אף שלהיותו בל"ג, בא הוא גם במקום החשך - אופן הא' דאתהפכא (ראה לעיל הערה 32), מ"מ) - מכיון שהוא מוגדר בגדר „אור“ (ורק שבענין ה„אור“ גופא הוא בל"ג), אין ביכולתו להפוך את החשך גופא. וראה לקו"ש ח"ז ע' 44'5.

(35) ראה המשך הנ"ל פל"ד, שהכה להפוך את החשך לאור הוא רק מצד העצמות. כי האור והחשך כמו שהוא נושאם בעצמו - מה שביכולתו להאיר וביכולתו שלא להאיר - אינם ב' ענינים, כ"א ענין אחד - מה שהוא ית' כל יכול. וראה לעיל שם.

---

(36) שהרי בכל יום ויום בת קול מכרות אוי להם לבריות מעלבונה של תורה (אבות פ"ו מ"ב) וג"פ בכל לילה הקב"ה שואג כארי ואומר אוי לבנים כו' (ברכות ג, א. שלכן יתפלל או כו' - טוש"ע או"ח ס"א. וצע"ק שהשמיט זה אדה"ו במהד"ת בשולחנ).
(37) להעיר ממנחות (נג, ב): זאת זו התורה.
(38) ראה „קול קורא“ לכ"ק מו"ח אדמו"ר (נדפס ב„הקריאה והקדושה“ סיון תש"א. אג"ק שלו ח"ה ע' שסו) דמפרש זה על משיח.

- הכותל שלנו - מסתיר) לכן עושים כיון שבתורה כבר מאיר הגילוי דלעתיד בני"י גם מ"מצורע"³⁹ פרשה בתורה⁴⁰, ד"ולילה⁴¹ כיום יאיר".

„מצורע“ [ואדרבה: תהי' - לשון עתיד, מדגיש שעכשיו לא נהפך כו', כנ"ל בפנים]. משא"כ כשקוראין לה „מצורע“, ורק שבחרים בלשון נקי' (כפשטות הטעם. וי"ל שנרמז בשם זה שעתה כבר „יום טהרתו“ - ע"ד המבואר בפנים). (41) תהלים שם. וראה לעיל הערה 33.

(39) ראה סנה' צח, סע"א: סובלי הלאים ובפרש"י שם.

(40) ועפ"ז י"ל טעם הנוהגים לקרוא לפ' זו „טהרה“, בבחרם בלשון נקי' (וע"ד: „סגי נהור“) - אף דלכאורה טפי הו"ל לקרוא לה בשמה המפורש בסידור רס"ג ובסדר תפלות להרמב"ם „זאת תהי'“ - כי „זאת תהי'“ אינו מורה לענין

תזריע-מצורע ב

הפיכת הגלות לגאולה - ע"ד טהרת המצורע - ע"י לימוד עניני גא"מ

א. בהמשך להמדובר ומודגש ביותר בזמן האחרון ממש ע"ד הצורך בפעולתו של כאו"א מישראל לעשות כל התלוי בו להביא את משיח צדקנו בפועל ממש תיכף ומיד ממש,

כיון שבימינו אלה ממש (עם סיומו של חודש ניסן דה"י תהא שנת אראנו נפלאות) „כלו כל הקיצין“ (קץ הימים ו"קץ הימין") כפשוטו ממש³, ובודאי שתיכף ומיד בא משיח צדקנו, וכאו"א מראה באצבעו ואומר „הנה זה (מלך המשיח) בא“⁴, שכבר בא (בלשון עבר) ברגע שלפני רגע זה -

„תזריע“ - „אשה כי תזריע וילדה זכר“ - כידוע שלידה („וילדה“) רומזת על גאולה (כמ"ש⁵ „ילדה ציון את בני“), ולידת זכר רומזת על החזוק והתוקף (זכר) דגאולה האמיתית והשלימה, גאולה נצחית שאין אחרי גלות („שיר חדש“ לשון זכר) ע"י משיח צדקנו, היינו, ש„וילדה זכר“ רומז על „לידת (התגלות) נשמת משיח שהיא ממדריגה היותר עליונה . . . מעלמא דכורא“¹⁰.

יש לבאר הדגשת ענין הגאולה ופעולת כאו"א מישראל בהבאת הגאולה בעניני יום הש"ק והי: לכל לראש - בעניני התורה השייכים במיוחד ליום הש"ק זה - בפרשת השבוע (כולל גם הפרשה שמתחילין לקרוא במנחה), וכן בפרקי אבות דיום הש"ק והי, וגם בתוכנו של הזמן - הן

ובפרטיות יותר: „אשה כי תזריע“ - קאי על כללות העבודה דכנסת ישראל

(בשנה זו) - בשבתות שבין פסח לעצרת, כהכנה למתן-תורה (אף שהמשך הלימוד הוא גם בכל שבתות הקיץ), ובאופן דפעולה נמשכת על ובכל שבתות השנה כולה (גם בימות הגשמים).

משיחות ש"פ תזריע-מצורע, ו' אייר ה'תנשא. נדפס בסה"ש תנשא"ח ע' 490 ואילך.
1) שיחת כ"ח ניסן (סה"ש תשנ"א ע' 470).
2) שיחות ש"פ שמיני (שם ע' 475 ואילך).
3) ראה אוה"ת ר"פ מקץ ושי"נ.
4) נוסף לכך שבזמן הגמרא כבר „כלו כל הקיצין“ (סנהדרין צו, ב).
5) שה"ש ב, ח ובישה"ר עה"פ (פ"ב, ח (ב)).
6) נוסף על הדגשת השייכות הכללית דגאולה ליום השבת בשירו של יום - „מומור שיר ליום השבת, מומור שיר לעתיד לבוא, ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים“ (תמיד בסופה).
7) ובפרט בהלימוד בפעם הראשון והעיקרי

7) אוה"ת פרשתנו (כרך א) ע' ע, וראה גם תו"א ר"פ וארא. תו"ח שם צו, ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ מצות ק"פ פ"ב (דרמ"צ עז, סע"ב ואילך). ועוד.

8) ישע"י סו, ח.
9) תהלים צו, א. ישע"י מב, יו"ד. וראה מכילתא בשלח טו, א. הובא בתו"ח ה"ג ונאמר - פסחים קטז, ב.

10) אוה"ת ריש פרשתנו (כרך ב) ע' תצא - בשם האוה"ת ר"פ תזריע (וראה גם הגהות הצ"צ לפי' האוה"ת - באוה"ת ריש פרשתנו (כרך ג) ע' תתט ואילך). ובאוה"ת שבעה"ז: „וילדה זכר“ קאי על משיח . . . מביחנה ומדריגה עליונה מבחי' עתיק".

הוא שמו של משיח בזמן הגלות, שאף שמצד עצמו הוא בתכלית השלימות, כמ"ש²³, "ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד" מ"מ, סובל וכואב בעצמו צער ומכאובי הגלות; ו"ביום טהרתו" (ש, נרפא נגע הצרעת מן הצרוע) קאי על מעמדו ומצבו של משיח כשמתגלה וגואל את בני בגאולה האמיתית והשלימה²⁴.

ג. וצריך להבין²⁵:

א) הקשר והשייכות דב' הפרשיות תזריע-מצורע (שבכו"כ שנים קורין שניהם יחדיו) - דלכאורה, השם "תזריע" (שמצד עצמו קשור עם החולדה, כמפורש בכתוב, "אשה כי תזריע וילדה", שכאשר "תזריע" אזי בא ההמשך ד"וילדה") מורה על הגאולה, ואילו השם "מצורע" (שמצד עצמו הוא היפך הטהרה, ויש צורך בפעולה מיוחדת כדי לפעול המעמד ומצב ד"ביום טהרתו") מורה על (צער

,"אשה") בזמן הגלות שנמשלה ל"זריעה"¹¹ ("תזריע"), כמ"ש "וזרעתי" לי בארץ¹², "הבאים ישרש יעקב גו"¹³; וע"י הזריעה ד"מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות"¹⁴ נעשית (תיכף ומיד, ללא הפסק כלל) הצמיחה ("יציץ ופרח ישראל"¹⁵) והגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקו שאין אחריו גלות - "וילדה זכר".

ו"מצורע" - כדאיתא בגמרא¹⁵, "מה שמו (של משיח). . חיורא דבי רבי שמו (מצורע של בית רבי)¹⁶, שנאמר¹⁷ אכן חלינו הוא נשא ומכאובינו סבלם ואנחנו חשבנוהו נגוע מוכה אלקים ומעונה", "מאי סימני' יתיב ביני עניי סובלי חלאים"¹⁸, "מנוגעים, והוא נמי מנוגע, דכתיב¹⁹ והוא מחולל מפשעינו וכתוב חלינו הוא נשא"²⁰.

ובפרטיות יותר - כהמשך הכתוב, "זאת תהי' תורת המצורע ביום טהרתו"²¹, ועד שנהגין לקרוא פרשה זו בשם "פרשת טהרה"²² - ש"מצורע"

(23) ישעי' נב, יג. תרגום עה"פ. זח"א קפא,

ב.

(24) ועד"ז בנוגע לביהמ"ק - כדאיתא במדרש (איכ"ר פתיחא כא. הובא ביל"ש פרשתנו רמו תקנא בסופו) על הפסוק (פרשתנו יג, מה) "והצרוע אשר בו הנגע וגו'", "והצרוע זה בית המקדש כו" - שנקרא "צרוע" ("מצורע") בחורבנו (כההמשך שם: "וטמא טמא יקרא חורבן ראשון וחורבן שני"), וטהרתו רומזת על בנין ביהמ"ק. - ועד"ז בויק"ר פרשתנו ספי"ז (בנגעי בתים): "ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחותכם, זה ביהמ"ק. . ונתן את הבית, וביתא דנא סתרי' . . יכול לעולם ת"ל ולקחו אנבים אחרות, שנאמר (ישעי' כח, טו) לכן כה אמר ה' אלקים הנני יסד בציון אבן אבן בחן פנת יקרת גו'".

(25) בהבא לקמן - ראה גם לקו"ש חכ"ב ע' 70 (לעיל ע' 168) ואילך.

(11) ראה תו"א שמות נג, ג ואילך. שם ר"פ בשלח. ובכ"מ.

(12) הושע ב, כה.

(13) ישעי' כז, ו.

(14) תניא רפ"ז.

(15) סנהדרין צה, ב.

(16) פרש"י שם. וראה לקמן ס"ח.

(17) ישעי' נג, ד.

(18) סנהדרין שם, א.

(19) ישעי' שם, ה.

(20) פרש"י סנהדרין שם.

(21) ראה בארוכה אוה"ח ר"פ מצורע - פרטי

הרמזים בהשייכות דטהרת מצורע לביאת המשיח.

(22) ראה לקו"ש ח"ו ע' 100 (לקמן ע' 194)

הערה 5.

ומכאובי) הגלות, ואיך יתחברו שניהם יחדיו?²⁸

ד. ויובן בהקדם הביאור בענין הנגעים²⁸:
 על הפסוק „אדם כי יהי בעור בשרו גוי“, מבואר בלקו"ת²⁹ ש„אדם הוא במדרגה גדולה לפי שהוא שלימו דכולא³⁰. . . אדם הזה כשמוכשרין מעשיו ותיקן כל הדברים . . . יוכל להיות עדיין בעור בשרו בחי' התחתונה שבו לא נתברר הרע והפסולת ממנו ונולדים סימנים בגשמיות בבשרו . . . והם הנגעים . . . מפני שברוהניות בעבודת ה' תיקן במעשיו ובירר הרע מן הטוב בכל הדברים (בירור הרע מן הגוף ומן הנפש), רק פסולת שבסוף לבושו עדיין לא נתברר, לכן נולדו בבשרו . . . רק בחיצוניות“.

ויש להוסיף בדיוק לשון הכתוב „אדם כי יהי בעור בשרו גוי לנגע צרעת“: „בעור בשרו“ - שלא זו בלבד שאינו שייך לה„עצם“ (העצמיות) דהאדם וגידים שלו, אלא שאינו שייך אפילו לה„בשר“ (וגידים) דהאדם, דבר המשתנה וניתוסף בו ע"י אכילה ושתי' שנעשים דם ובשר כבשרו, כי אם לה„עור“ שמסביב (חיצוניות ומקיף) לה„בשר“. ו„בעור בשרו“ (החיצוניות דהבשר) גופא - „אדם כי יהי בעור בשרו“, היינו, שאין זה דבר הרגיל, אלא מקרה (מקרה נקרי'") היוצא מגדר הרגיל³¹. וגם אז (כש„והי בעור

ב) ועיקר: בנוגע להמשך הפרשיות - תזריע (ואח"כ) מצורע - דלכאורה, לאחרי ש„אשה כי תזריע וילדה זכר“, גאולה נצחית שאין אחרי' גלות, לא שייך עוד מעמד ומצב ד„מצורע“ שקשור עם ענין הגלות?

ג) ועד"ז בכל א' מב' הפרשיות בפ"ע - שם הפרשה ביחס לתוכנה:

בפרשת „תזריע“ - שם הפרשה מורה על הגאולה („אשה כי תזריע וילדה“), והמשך ועיקר הפרשה הוא בדיני נגעים²⁶ שמורה על הגלות²⁷; ובפרשת „מצורע“ - שם הפרשה (כפי שנקראת בתורה) מורה על הגלות, והמשך הפרשה הוא בדיני טהרת המצורע („וזאת תהי' תורת המצורע ביום טהרתו“) שמורה על הגאולה.

ולכאורה, כיון ששם הפרשה מבטא ומדגיש תוכן הפרשה, הי' מתאים יותר שהפרשה שמדברת בדיני נגעים (ענין הגלות) תקרא בשם „מצורע“, והפרשה שמדברת בדיני טהרה (ענין הגאולה) תקרא בשם „תזריע“?

ד) ועד"ז בנוגע לשמו של משיח: כיון שמשיח הוא גואלם של ישראל - למה מדגישים בשמו (שהשם מתאר מהותו וענינו) ענין הגלות ע"י קריאתו בשם „מצורע“!?

28) בהבא לקמן - ראה גם לקו"ש חל"ו ע' 33 (לעיל ע' 157). וש"נ.

29) פרשתנו כב, ב.

30) ראה זהר פרשתנו מה, א.

31) ראה לקו"ת שם (מדברי הרמב"ם),

שהנגעים הם „שלא כדרך הטבע . . . שאינם מליחות המצויים . . . אך מעשה נסים הם“ (ראה לקו"ש חכ"ב ע' 65 הערה 9).

26) נגעי אדם - „אדם כי יהי בעור בשרו שאת וגו“ (יג, ב), ונגעי בגדים - „והבגד כי יהי בו נגע צרעת וגו“ (שם, מז).

27) ראה ויק"ר פרשתנו ספ"ו: „שאת זו בכל . . . ספחת זו מדי . . . בהרת זו יון . . . נגע צרעת זו אדום“.

כמרומז בלשון הכתוב, „זאת תהי' תורת המצורע ביום טהרתו“, ש„טהרתו“ היא ע“י „יום“, שענינו אור וגילוי, כמ”ש³⁵ „ויקרא אלקים לאור יום“, היינו, גילוי האורות עליונים (ענינם האמיתי) של הנגעים (ועי”ז מתבטלת יניקת החיצונים עד להיפך הטהרה אפילו בחיצוניות בלבד)³⁶.

ו. וביאור הענין³⁷:

סיבת האפשרות ליניקת החיצונים עד להיפך הטהרה (בגלוי ובחיצוניות) מה„אורות עליונים“ דנגעים (לאמיתתם), היא, מפני גודל מעלת ה„אורות עליונים“ שאינם יכולים להתלבש ב„כלים“. ובלשון הקבלה והחסידות - „אורות דתהו“³⁸ שלמעלה מהתלבשות ב„כלים דתיקון“, שמהם נשתלשלו (לאחרי השבירה כו') כל הענינים הבלתי־רצויים.

והענין בעבודת האדם:

ה„אורות עליונים“ שאינם מתלבשים ב„כלים“ פועלים תנועה של „רצוא“ - שהו”ע כלות הנפש, „שכלה תכלה אור הנפש ותסתלק מן הכלים. . . מיעוט הכלים שלא יהי' בחי' התפשטות למטה, אלא להסתלק למעלה וליכלל באור ה”³⁹. ומוזה יכול להיות יניקת

בשרו“) ה”ז רק „נגע צרעת“ - „נגע“ גם מלשון נגיעה, היינו, שהענין הבלתי־רצוי אינו שייך (אלוי, אפילו לא) לחיצוניותו („עור בשרו“), אלא רק נוגע בו.

ועוד ועיקר - כפי שמוסיף בלקו”ת³² - „וגם נגעים דברים גבוהים הן, שאינו נק' טמא עד שיקראנו הכהן טמא, וכשעדיין לא קרא לו שם טמא אין הנגעים בכלל טומאה³³, אלא אדרבה, הם אורות עליונים³⁴, רק שהם דינא קשיא דקדושה“.

ה. ויש לומר, שב' ענינים אלו [שהנגעים הם „רק פסולת שבסוף לבושיו (בחיצוניות) שעדיין לא נתברר“, והם „דברים גבוהים. . אורות עליונים“ (ענינים הפכיים לכאורה)] - תלויים זה בזה:

כיון ש„נגעים“ הם בעצם „דברים גבוהים. . אורות עליונים“, לכן, גם כשנשתלשל מהם ענין בלתי־רצוי ע”י יניקת החיצונים, ה”ז רק ענין חיצוני שנוגע (נגיעה בלבד) בחי' התחתונה („בסוף לבושיו“) בלבד.

ולכן, גם התיקון על זה (טהרת המצורע) הוא לא ע”י ענין חדש לגמרי, אלא ע”י גילוי ענינם האמיתי של הנגעים שהם „אורות עליונים“ -

(35) בראשית א, ה.

(36) וכדי לבטל היפך הטהרה בחיצוניות עכ”פ שנעשית כבר (לפני התגלות האורות עליונים) - צ”ל כל פרטי הענינים דטהרת המצורע שבהמשך הפרשה.

(37) תבא לקמן - ראה לקו”ת ר”פ מצורע.

סהמ”צ להצ”צ שם.

(38) להעיר מהשיכות ד„מצורע“ ל„תהו“ - המצורע בגימטריא תהו“ (תורת לוי”צ ע’ קסט).

(39) סהמ”צ להצ”צ שם פ”א.

(32) שם. וראה גם סהמ”צ להצ”צ מצות טומאת מצורע בתחלתו.

(33) משנה נגעים רפ”ג. רמב”ם הל’ טומאת צרעת פ”ט ה”ב. וראה ת”כ ופרש”י פרשתנו יג, ב. ת”כ ר”פ מצורע.

(34) להעיר, ש„נגע“ אותיות „ענג“ (זהר ח”א כו, ריש ע”ב. ח”ב רסה, ב. ח”ג רעג, א. ועוד), ועפ”ז י”ל שה„אורות עליונים“ ד„נגעים“ קאי על בחי' עונג העליון (וראה לקמן הערה 65).

בחי' שלמעלה משניהם - בחי' התפארת, ששרשה בבחי' הכתר שלמעלה מסדר השתלשלות, שעל ידה נעשה חיבור ב' הקוין דחסד וגבורה⁴³, העלאה והמשכה, רצוא ושוב, שגם ה"אורות עליונים" שלמעלה מכלים יומשכו ויתגלו ב"כלים"⁴⁴.

וזהו"ע טהרת המצורע - „זאת תהי' תורת המצורע ביום טהרתו" - „תורת המצורע" (ולא „טהרת המצורע" וכיו"ב), ש"תיקונו (של המצורע) . . ע"י עסק התורה . . כי עיקר עסק התורה צ"ל בבחי' ביטול"⁴⁵, וכמ"ש „ונפשי כעפר"⁴⁶ לכל תהי' (ועי"ז) פתח לבי בתורתך", שע"י הביטול כעפר נעשה „כלי" לתורה, שהיא מבחי' נעלית ביותר שלמעלה מסדר השתלשלות - בחי' התפארת, כמארז"⁴⁷, תפארת זו מתן תורה", ולכן בכחה לחבר ב' התנועות דרצוא ושוב, שגם האורות עליונים יומשכו ויתגלו בכלים, ועי"ז מתבטלת האפשרות דיניקת החיצונים עד להיפך הטהרה דנגעים, כיון שהאורות עליונים (ענינים האמיתי של הנגעים) נמשכים ומתגלים למטה.

ז. ומוזה מובן גם בנוגע לכללות הענין דגלות וגאולה - נגעי המצורע (גלות) וטהרתם (גאולה):

החיצונים - „מחמת שאין נמשך בחי' שוב בכלים ואותיות דקדושה, אזי מבחי' הרצוא לבד יוכל להסתעף יניקת החיצונים, כמו שאחר ההתלהבות בתפלה אם אינו עוסק בתורה יוכל להתהוות מהתלהבות בחי' דינים קפידא וכעס, ומוזה נסתעף ג"כ יש וגסות כו"⁴⁰.

והעצה לזה - כמארז"⁴¹ „אם רץ לבך שוב לאחד", שלאחרי ה"רצוא" צ"ל „שוב", שהו"ע הביטול, עד ל"ביטול במציאות . . (שאינן לו כח כלל להתפעל ברשפי אש בבחי' יש ודבר, אלא הוא כאבן דומם . . כמו שאנו רואים בבוא העבד לפני המלך . . כשבא מקרוב מאד לעמוד לפני המלך או לא נשאר בו כח ועוז . . מפני שנתבטל ממציאיותו לגמרי . . ומצד הביטול . . יבוא ההשכה להתפשט בכלים מכלים שונים למטה דוקא", ועי"ז נשלמת הכוונה העליונה שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים דוקא⁴².

ונמצא, שפעולת ה"שוב" שלאחרי ה"רצוא", היא, שגם ה"אורות עליונים" שלמעלה מהתלבשות בכלים (תנועת הרצוא) יומשכו ויתגלו ב"כלים" (תנועת השוב).

וכדי שיוכל להיות חיבור ב' התנועות דרצוא ושוב, העלאה והמשכה, חסד וגבורה, צ"ל התגלות

(43) ראה לקו"ת פרשתנו כג, ג ואילך.

(44) ראה גם דרושים שבהערה 60.

(45) לקו"ת פרשתנו כה, א.

(46) „כעפר" דייקא - „הכל הי' מן העפר" (קהלת ג, כ), ולכן, ע"י הביטול כעפר נעשה „כלי" לכל הענינים הטובים, ועד לענין הכי טוב - תורה, כדלקמן בפנים.

(47) ברכות נח, סע"א.

(40) לקו"ת שם.

(41) ספר יצירה פ"א מ"ח. תקו"ז בהקדמה ז,

א. וראה סה"מ תרנ"ט ע' ריא בהערה.

(42) לקו"ת וסה"מ צ"צ להצ"צ שם. וראה גם

תניא ספ"ג.

לא ע"י ענין חדש לגמרי, אלא ע"י התגלות ענינו האמיתי של הגלות [כמודגש גם שהתיקון הוא (לא ע"י ביטול הגלות, אלא ע"י הפיכת הגלות לגאולה, כידוע⁵² שע"י המשכת וגילוי האל"ף (אלופו של עולם) נעשה מ"גולה" "גאולה"⁵³] - אורות עליונים שלמעלה מגילוי ("ישת חושך סתרו"), אשר, ע"י, "מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות" פועלים שגם האורות העליונים שלמעלה מגילוי יומשכו ויתגלו למטה⁵⁴ (ועי"ז תתבטל בדרך ממילא האפשרות להעלם והסתר כו' עד להיפך הטהרה אפילו בחיצוניות בלבד). ויש לומר, שהיתרון ב"מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות" (שעי"ז פועלים שהאורות העליונים יומשכו ויתגלו למטה) הוא מצד הביטול והמסירת נפש שמודגשת ביותר (ובעיקר) בזמן הגלות, וע"י הביטול

גלות - שענינו העלם והסתר האור האלקי, כמ"ש⁴⁸, "אותותינו לא ראינו גו", ועד לחושך, ובפרט החושך כפול ומכופל דסוף זמן הגלות - מצד שרשו ומקורו הו"ע נעלה ביותר⁴⁹, "אורות עליונים" שלמעלה מהתגלות בכלים, ועד לבחי' שלמעלה מגילוי לגמרי (לא ראינו⁵⁰), בחי' "ישת חושך סתרו"⁵¹, ומפני גודל מעלת והפלאות האורות שלמעלה מגילוי, נשתלשל למטה העלם והסתר וחושך כפשוטו, שמוזה באים כל הענינים הבלתי-רצויים שבזמן הגלות.

וכיון שבשרשו ומקורו הו"ע נעלה ביותר, אורות עליונים שלמעלה מגילוי, לכן, גם לאחרי שנשתלשל למטה להעלם והסתר וחושך כפשוטו, עד לענינים דהיפך הטהרה וכו', אין זה אלא בחיצוניות ובדרגא התחתונה ובאופן של נגיעה בלבד.

ולכן, גם התיקון שע"י, "מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות" הוא

52) ראה ויק"ר ספ"ב. לקו"ת בהעלותך לה,

ג. ובכ"מ.

53) ראה אוה"ת בא ע' רעג: "ההפרש בין גולה ובין גאולה הוא ע"י אות אל"ף. . שהוא פלא, בחי' אראנו נפלאות". ושם: "ולכן נק' ר"ח ניסן חודש של גאולה, כי הוא ראש חדשים ובו נמשך ראשון הוא לכס, בחי' אני ראשון כו' אלופו של עולם" - ועפ"ז תומתק הדגשת ענין הגאולה בימים האחרונים ממש, עם סיומו של חודש ניסן דשנת אראנו נפלאות.

54) ראה אוה"ת שבעה ערה 49: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, פי' נפלאות הוא מה שמוסתר ומופלא בבחי' ההסתלקות בעילוי אחר עילוי. . קוב"ה בגלותא סליק לעילא ולעילא. . ואראנו נפלאות הללו שיבוא ויתגלה למטה מטה", היינו, שענין הגאולה (אראנו נפלאות) הוא גילוי ענינו האמיתי של הגלות, "מה שמוסתר ומופלא. . לעילא ולעילא", שנמשך ומתגלה למטה.

48) תהלים עד, ט.

49) להעיר ש"קוב"ה בגלותא סליק לעילא ולעילא" (וח"ג כ, ב. ועוד), "למעלה מעלה מכל ההשתל"י", "בבחי' העצמי' ממש" (אוה"ת שה"ש ע' תרפו). וראה לקמן ס"י.

50) "לא ראינו דייקא, שאינו נראה ונגלה לעיני בשר. . אבל מ"מ אותותינו קיימות* . . ועז"נ לעושה נפלאות גדולות לבדו, שממשיך נפלאות גדולות תמיד אלא שהן בבחי' לבדו (הוא לבדו יודע שהוא נס), דהיינו בבחי' העלם" (לקו"ת שה"ש לד, א. אוה"ת ש ע' תקכד).

51) תהלים יח, יב.

(* שהן אותיותינו, דהיינו אותיות התורה כו" (סס). - ועפ"ז י"ל שע"י התורה נעשה המשכת וגילוי ה"אותותינו" דזמן הגלות (נפלאות גדולות לבדו) באופן הנראה ונגלה לעיני בשר (וראה לקמן הערה 54).

שנשללת האפשרות לענין הפכי (כיון שהאורות העליונים נמשכים ומתגלים למטה), גאולה נצחית שאין אחרי גלות („וילדה זכר“).

[ויש להוסיף ולבאר גם הקשר והמשך להפרשה שמתחילין לקרוא במנחת שבת זו - אחרי קדושים⁵⁶:

פרשת אחרי - שבה נאמר הציווי והאזהרה שלא יהי „רצוא“ בלי „שוב“ (כלות הנפש ד, שני בני אהרן בקרבכם לפני ה' וימותו⁵⁷), אלא רצוא ושוב דוקא, נשמות (שמצ"ע הם בתנועת הרצוא) בגופים (שמצ"ע הם בתנועת השוב) דוקא [ועד לחיים נצחיים דלעתיד לבוא (ובנוגע לדורנו זה - ללא הפסק בינתיים⁵⁸), חיי הגוף דוקא, ובאופן שהנשמה ניוונית מן הגוף⁵⁹],

- ולהעיר, שגם המשיח (שנקרא „מצורע“) הוא מובדל לגמרי מכל העם, כמ"ש „הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד“, למעלה מהאבות, ולמעלה ממש כו' (ראה נחומא תולדות יד).

56 להעיר שהקשר בין הפרשיות תזריע-מצורע ואחרי-קדושים הוא בהדגשה יתירה בקביעות שנה זו - שיום הש"ק זה הוא שבת פרשת תזריע-מצורע בחוץ לארץ, ושבת פרשת אחרי-קדושים בארץ הקודש.

57 ראה אה"ח ר"פ אחרי. נת' בדרושים שבהערה 60.

58 והעילוי ד, אל עפר תשוב" הוא (ברוחניות) ע"י הביטול* ד, הנפשי כעפר לכל תהי" (וראה הערה 61).

59 ראה המשך וככה תרל"ז פפ"ח ואילך. המשך תרס"ו ע' תקכת. לקו"ש ח"ב ע' 44. חכ"א ע' 88, ועוד.

והמס"נ שמצד בחי' היחידה, הקשורה ומקבלת מבחי' „יחיד“ שלמעלה מכל סדר ההשתלשלות, נעשה חיבור ב' התנועות דרצוא ושוב, שהאורות העליונים נמשכים ומתגלים בכלים.

ח. עפ"ז מובן הקשר והשייכות והמשך הפרשיות תזריע-מצורע (גאולה וגלות), ענין הנגעים בפרשת תזריע, וטהרתם בפרשת מצורע (כנ"ל ס"ג):

כיון שהגאולה היא (לא ענין בפ"ע, אלא) התגלות ענינו האמיתי של הגלות (בדוגמת טהרת המצורע ע"י התגלות ענינם האמיתי של הנגעים) - לכן, לאחרי ההקדמה הכללית (לבי' הפרשיות), „אשה כי תזריע וילדה זכר“ שרומז על כללות העבודה בזמן הגלות („תזריע“) שעי"ז באים לגאולה האמיתית והשלימה שאין אחרי גלות („וילדה זכר“) - באים פרטי הענינים בהמשך הפרשיות:

בפרשת תזריע (גאולה) מדובר בענין הנגעים (גלות) - כיון שהנגעים הם אורות עליונים (שלכן, גם לאחרי הירידה למטה ה"ו רק „בעור בשרו“), שיומשכו ויתגלו למטה בהגאולה;

ובפרשת מצורע (גלות) מדובר אודות טהרת הנגעים (גאולה) - כיון שטהרת הנגעים היא ע"י התגלות ענינם האמיתי של הנגעים (ענינו האמיתי של הגלות), היינו, שתוכנה של הגאולה הו"ע ד, „מצורע“ למעליותא⁶⁵, ובאופן

55 להעיר, שבשניהם (במצורע ובגלות) נאמר „בדד“ [במצורע - „בדד ישב“ (פרשתנו יג, מו), ובגלות - „איכה ישבה בדד“ (איכה א, א)] - „בדד“ למעליותא, שמורה על דרגא נעלית ביותר שמובדלת לגמרי („בדד“) משאר הדרגות.

* ולהעיר שגם העילוי ד-אל עפר תשוב" הוא הזיכרון מהגשמייות לגמרי שנעשה ע"י הביטול (הגוף (ראה טה"מ עטר"ת ע' תס)).

שסובל תחלואי הגלות [כהמשך הגמרא¹⁵ „אמר רב אי מן חייא הוא כגון רבינו הקדוש“, „אם משיח מאותן שחייין עכשיו¹⁶ ודאי היינו רבינו הקדוש¹⁷, דסובל תחלואים וחסיד גמור הוה“¹⁸], ומצפה בקוצר רוח ובכליון עינים¹⁹ להתגלות (מההעלם בזמן ומצב

שזהו“ע דחיבור הרצוא ושוב, שהאורות העליונים נמשכים ומתגלים בכלים⁶⁰;

וענין זה נעשה מצד דרגא נעלית שלמעלה משניהם⁶¹ - פרשת קדושים, שבה נאמר הציווי (ונתינת-כח) „קדושים תהיו כי קדוש אני“, שבהיות בניי בעוה“ז הגשמי (שאו שייך הציווי ד„קדושים תהיו“, „הו פרושים“⁶²), ה”ה במעמד ומצב של קדושה („קדושים תהיו“), ועד לקדושה הכי נעלית דקדושתו של הקב”ה, כדרשת חז”ל⁶³ „יכול כמוני, ת”ל כי קדוש אני“, כפירוש החסידות⁶⁴ „יכול כמוני“ בניתוחא, שכאו”א מישאל „יכול“ להיות „כמוני“ (כביכול), דרגת הקדושה ד„קדוש אני“].

ומודגש עוד יותר בשמו של משיח (הגואל) שנקרא בשם מצורע⁶⁵ - „מצורע של בית רבי“, ש”יתיב ביני עניי סובלי חלאים“, „מנוגעים, והוא נמי מנוגע“ - שמשויח נמצא בעולם בזמן ומקום הגלות, ובמצב של גלות,

66 וע”פ פס”ד הרמב”ם (הל’ מלכים ספ”א) „ואם יעמוד מלך מבית דוד כו” - היינו שהוא כבר מלך.

67 ושם (בהתחלת הסוגיא): „דבי רבי שילא אמרי שילה שמו, שנאמר עד כי יבוא שילה, דבי רבי ינאי אמרי ינון שמו (כמו ינאי, כל אחד הי’ דורש אחר שמו)“, שנאמר יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו, דבי רבי חנינה אמרי חנינה שמו, שנאמר אשר לא אתן לכם חנינה, ויש אומרים מנחם בן חזקיהו** שמו, שנאמר כי רחק ממני מנחם משיב נפשי“. וראה גם ירושלמי ברכות פ”ב ה”ד. איכ”ר פ”א, נא. וראה לקוטי לוי”צ על מארז”ל ע’ קן ש”כל הדעות אמת הם ואלו ואלו דא”ח“, עיי”ש.

ואנן (חסידים) נעניי אבתרייהו (בנוגע לרבותינו נשיאינו, ובפרט כ”ק מו”ח אדמו”ר נשיא דורנו) - יוסף שמו, שנאמר „יוסף אדני שנית ידו גוי ואסף נדחי ישראל גוי“, יצחק שמו, שנאמר „אז ימלא שחוק פיני“.

68 פרש”י שם. - וע”ש זה נקרא „חיוורא (מצורע) דבי רבי“, „ע”ש רבינו הקדוש שנקרא רבי . . . שהי’ סובל תחלואים ויסורים כמוהו“ (תדא”ג מהרש”א שם).

69 שלכן „שרי חד ואסיר חד (מתיר נגע ומקנתו וקושרו מתיר האחר ועושה כן, ואינו

60 ראה ד”ה כתוב באוה”ח - במאמרי אדה”ז אתהלך לאזניא (ע’ לג). ד”ה וכל הלבבות באוה”ת אחרי (כרך ב) ע’ תקלת ואילך. ד”ה אחרי מות תרמ”ט. לקו”ש ח”ג ע’ 988 ואילך. חכ”ז ע’ 119. חל”ב ע’ 98 ואילך.

61 ע”י הקדמת הביטול דשוב, כנ”ל ס”ו.

62 פרש”י ר”פ קדושים.

63 ויק”ר פכ”ד, ט.

64 ראה מאור עינים ר”פ קדושים (מו, ב), אוה”ת עה”פ.

65 ראה אוה”ת נ”ך (ע’ צג) שהטעם שמיח נקרא „חיוורא דבי רבי“, הוא, לפי שבהרת עוה כשלג . . . (היא) הלעו”ז דענג העליון לבושי’ כתלג חויר, וע”כ משיח שהוא גילוי פנימיות עונג העליון סובל הנגע בכדי שעי”ז יומשך העונג כתלג חויר“.

(* פרש”י שם. - ולהעיר מדיוק לשון רש”י „כל אחד הי’ דורש אחר שמו“ (ולא שהתלמידים חידשו ששמו כשם רבם).

** כ”ה (בן חזקיהו) בדפוסים שלפנינו, ובירושלמי ואיכ”ר: „מנחם“ סתם. - ולהעיר שרש”י מעתיק תיבת „מנחם“, ומוסיף „בן חזקיהו“. וכנראה שצ”ל בפרש”י „ה”ג בן חזקיהו“, אלא שהבחור הזעזער „תיקן“ והשמיט „ה”ג“. ועצ”ע.

„חסיד גמור“, שגמר עבודתו⁷³, אעפ”כ הי’ סובל תחלואים, תחלואי הגלות, כמו משיח (ששמו „חיוורא דבי רבי“, „מצורע של בית רבי“), שעם היותו בתכלית השלימות, סובל וכואב תחלואי הגלות (כנ”ל ס”ב).

ותוכן מאמרו – „רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם“:

„האדם“ – קאי על „אדם הזה (ש)הוא במדרגה גדולה . . שלימו דכולא“ (כשמוכשרין מעשיו ותיקן כל הדברים . . רק פסולת שבסוף לבושו עדיין לא נתברר כו” מצד ענין הגלות – כמו רבי; ובדורנו זה – דור האחרון של הגלות, עקבתא דמשיחא, שכבר נסתיימו ונשלמו כל עניני העבודה שהיו צריכים להעשות במשך זמן הגלות – י”ל שכל בני”הם בדרגא זו.

והשאלה היא: כיון שכבר נסתיימו „מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות“ – מהי ה”דרך ישרה“ (הקלה והמהירה ביותר מבין כל דרכי התורה) שיבור לו האדם (כללות בני”ה) שגמר עניני העבודה כדי לפעול התגלות וביאת המשיח?⁷⁴

והמענה לזה – „כל שהיא תפארת לעושי ותפארת לו מן האדם“:

הגלות), דמלך המשיח גואל את ישראל בגאולה האמיתית והשלימה שאין אחרי גלות, כפס”ד הרמב”ם⁷⁵, „יעמוד מלך מבית דוד וכו”.

ט. האמור לעיל קשור גם עם פרק שני דאבות (שלומדים ביום הש”ק זה) – שהתחלתו „רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושי ותפארת לו מן האדם“:

ובהקדם הדיוקים במשנה זו – ומהם?⁷⁶

(א) „איזו היא דרך ישרה“ – הרי מקרא מלא דיבר הכתוב⁷⁷, „ישרים דרכי ה’“, (ב) „שיבור לו האדם“, „אדם דייקא, ש”אדם הוא במדרגה גדולה . . שלימו דכולא“ (כנ”ל ס”ד), (ג) הקשר לבעל המאמר „רבי אומר“ – רבינו הקדוש, ולא בשמו (”רבי יהודה הנשיא“, כפי שזכר תיכף במשנה שלאח”ז), אלא בתואר „רבי”.

ויש לומר הביאור בזה – בהמשך להאמור לעיל בנוגע להתגלות וביאת המשיח:

רבי (רבינו הקדוש) – עליו נאמר (בזמנו) „אם משיח מאותן שחיין עכשיו ודאי היינו רבינו הקדוש, דסובל תחלואים וחסיד גמור הוה“, דאף שהי

73 ע”ד הפירוש ב”צדיק גמור” – „מלשון כלי שנגמר מלאכתו“ (לקו”ת דרושי סוכות פא, א).

74 ומתחיל מהתגלות וביאת משיח שבכאור”א מישראל, כידוע שהפסוק „דרך כוכב מיעקב גו” שקאי על מלך המשיח (ירושלמי תענית פ”ד ה”ה), קאי גם על כאור”א מישראל (ירושלמי מע”ש פ”ד ה”ו), כיון שיש בו ניצוץ מנשמת משיח (מאור עינים ס”פ פינחס).

מתיר שני נגעים יחד (כשאר הסובלי חלאים שיושב ביניהם), אמר דילמא מבעינא דלא איעכב (אי בעי לי לצאת ולגאול את ישראל לא איתעכב כדי קשירת שני נגעים) – סנהדרין שם ובפרש”י.

75 שבהערה 66.

76 בהבא לקמן – ראה גם סה”ש ה’תשנ”ג

ח”ב ע’ 420 ואלך. ועוד.

77 הושע יד, יו”ד.

לאחרי הקדמת הגילוי מלמעלה למטה בחודש ניסן, ש"בו נעשו נסים לישראל"⁷⁷, עד ל"נסי נסים"⁷⁸, ש"נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם"⁷⁹, "חודש של גאולה"⁸⁰, עד לגאולה מכל עניני מיצר וגבול.

ויש לומר, שבהמשך החדשים (ניסן ואייר) מודגש הקשר והשייכות והחיבור שביניהם - שהגילויים הנעלים (אורות עליונים) דחודש ניסן נמשכים ומתגלים בפנימיות (בכלים) ע"י עבודת האדם מלמטה למעלה.

והכח לחברם יחד הוא מצד דרגא הכי נעלית שלמעלה משניהם - כמודגש בהספירה דב' אייר (היום הראשון מהימים הפרטיים דחודש אייר, לאחרי ראש חודש שכולל כל ימי החודש) - "תפארת שבתפארת"⁸¹, שעל ידה נעשה חיבור ב' התנועות דרצוא (אורות עליונים) ושוב (בכלים).

וכיון שהגילויים הנעלים דחודש ניסן, "חודש של גאולה", נמשכים ומתגלים למטה ע"י עבודת האדם - מתבטלת האפשרות לענין של גלות, כ"א באה גאולה נצחית שאין אחרי גלות.

"תפארת" - קאי על התורה (תפארת זו מתן תורה), שמצד גדול מעלתה בכחה לחבר ב' התנועות דרצוא (קירוב ודביקות להקב"ה, תפארת לעושי"י) ושוב (המשכה למטה, תפארת לו מן האדם), שהאורות העליונים יומשכו ויתגלו בכלים (כנ"ל ס"ו), שע"י מתגלה ענינו האמיתי של הגלות (אורות עליונים), באופן שמושלל ענין הגלות כפשוטו, גאולה שאין אחרי גלות (כנ"ל ס"ז-ח).

ויש להוסיף בכיאר הטעם שהתורה (תפארת) היא "דרך ישרה" להתגלות והבאת המשיח - ע"פ הידוע⁸² שבמשיח צדקנו ישנם ב' ענינים: מלך (המלך המשיח) ורב (שילמד תורה את כל העם), והחילוק שביניהם, שענין ה"מלך" שבמשיח מורה על ההשפעה באופן מקיף שנעשית ע"י הביטול דקבלת עול מלכותו, וענין ה"רב" שבמשיח מורה על ההשפעה באופן פנימי שנעשית ע"י לימוד התורה עד שחשיב "כאילו ילדו"⁸³, ויש לומר, שצירוף שניהם (מלך ורב, מקיף ופנימי) יחדיו מורה שגם האורות עליונים שלמעלה מהתלבשות בכלים (כ"א באופן מקיף בלבד) נמשכים ומתגלים בכלים (באופן פנימי), בכח התורה ("תפארת").

י. ויש לקשר זה גם עם תוכנו של הזמן - חודש אייר:

חודש אייר הוא החודש השני, שבו נעשית העבודה מלמטה למעלה -

(75) אה"ת פרשתנו (כרך ג) ע' תתטו.

ובארוכה - סהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך.

(76) סנהדרין יט, סע"ב. פרש"י במדבר ג, א.

(77) מדרש לקח טוב בא יב, ב.

(78) ראה ברכות נוז, רע"א ובפרש"י וחדא"ג

מהרש"א שם.

(79) נוסח הגש"פ.

(80) שמו"ר פט"ו, יא.

(81) ומודגש גם בדרכו של אדמו"ר מהר"ש -

שב' אייר ("תפארת שבתפארת") הוא יום הולדתו, ש"מולו גובר", ופועל ומשפיע על כל ההולכים בדרכיו - "לכתחילה אריבער", שעבודת האדם למטה (בכלים) היא "לכתחילה אריבער" (למעלה מכלי, מהגבלה).

זאת ועוד:

הגלות (ענין הנגעים⁸⁸) - כ"א אדרבא, שבאה גאולה שאין אחרי גלות. יא. ויש להוסיף ולקשר זה גם עם היום המיוחד בספירת העומר - מלכות שבתפארת:

ובהקדים שבספירת-העומר (מחסד שבחסד עד מלכות שבמלכות) נכללים כל עניני העבודה ("מעשינו ועבודתינו"), הן בנוגע לנפש האדם - "לתקן את נפשותינו ורוחותינו ונשמותינו כו' ולטהרנו ולקדשנו", והן בנוגע לכללות העולם - "יושפע שפע רב בכל העולמות", שע"ז באה הגאולה האמיתית והשלימה שאין אחרי גלות - "הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת בית המקדש למקומה במהרה בימינו אמן סלה"⁸⁹.

ומעלה יתירה בקביעות שנה זו - שראש הפסח חל בשבת, והתחלת הספירה היא "ממחרת השבת"⁹⁰ גם כפשוטו (נוסף על דרשת חז"ל⁹¹ שפירושו "ממחרת היו"ט"), שאז השבתות הן תמימות כימי בראשית, שמתחילות באחד בשבת ומסיימות בשבת⁹² - שכיון שהסיום דכל שבוע

"איר" ר"ת אברהם יצחק יעקב רחל, ד' רגלי המרכבה⁸², והענין בזה - שג' האבות (כנגד ג' רגלי המרכבה), חסד גבורה ותפארת, הם בחי' האורות, ורחל (רגל הרביעי שעל ידו נעשית שלימות המרכבה), בחי' המלכות (כנסת ישראל), היא בחי' הכלים⁸³, וי"ל שחיבורם יחד (בר"ת ד, "איר") מורה על המשכת וגילוי האורות (גם האורות עליונים) בכלים.

ויש להוסיף, ש"רחל" מורה על העילוי ד, "מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות" להביא את הגאולה - כמ"ש⁸⁴ "רחל מבכה על בני' גו' כי איננו", "איננו" דייקא (ולא "אינם"), כיון ש"קוב"ה בגלותא סליק ("איננו") לעילא ולעילא⁸⁵, וע"י פעולתה של רחל (מעשינו ועבודתנו דכנסת ישראל) בזמן הגלות ("מבכה גו' כי איננו") באה הגאולה (כהמשך הכתוב⁸⁶ "יש שכר לפעולתך גו' ושבנו בנים לגבולם"), והאורות העליונים שהיו בבחי' הסתלקות לעילא ולעילא (ענינו האמיתי של הגלות) נמשכים ומתגלים למטה, וע"י מתבטלת האפשרות ליניקת החיצונים ("כרחל לפני גוזזי נאלמה"⁸⁷) ועד להיפך הטהרה דזמן

88 להעיר, ש"ספחת" ו"בהרת" הם כנגד רחל (ו, "שאת" כנגד לאה), ותיקונם ע"י עשיית ה, "כלים" (ע"י הדיבור והמעשה בתורה ומצוות) שבהם יומשכו האורות עליונים, בחי' שוב שלאחרי הרצוא (לקו"ת וסהמ"צ להצ"צ שבערה 37).

89 כמחז"ל "כל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק" (עירובין נד, א).

90 אמור כג, טו.

91 מנחות סה, ב ואילך. תו"כ ופרש"י עה"פ.

92 פסדר"כ כ"פ.ח. פס"ר פ"ח. ראב"ן ספ"ו.

ראב"ה פסחים סתקכ"ו. ועוד.

82 מאו"א א, פד. ב"ש לאה"ע סקכ"ו ס"כ.

מג"ע אופן קכא.

83 ראה לקו"ש חכ"ו ע' 46. וש"נ.

84 ירמ" לא, יד.

85 זהר שבערה 49.

86 שם, טו"טו.

87 ישע"י נג, ז. וראה סה"מ תרנ"ט ע' קנב.

תש"ד ע' 84. ועוד.

מציאות העולם תלוי' בענין הגאולה (מלכות), כדאיתא בגמרא⁹⁵, „לא איברי עלמא אלא . . . למשיח“⁹⁹, ולכן, ה„ניגוד“ דהעולם (גלות) להגאולה אינו אלא ענין חיצוני בלבד, וביטולו הוא ע"י התגלות ענינו האמיתי של העולם - מלכות¹⁰⁰.

ובהתגלות המלכות (מלכותו של הקב"ה ע"י מלך המשיח) ישנם כמה אופנים ודרכים - מלכות כפי שהיא בשבעת המדות: מלכות שבחסד, מלכות שבגבורה, מלכות שבתפארת, מלכות שבנצח, מלכות שבהוד, מלכות שביסוד, ומלכות שבמלכות.

וע"פ מאמרו של רבי שה"דרך ישרה" להתגלות וביאת המשיח היא „תפארת“ (כנ"ל ס"ט), מובן גודל העילוי ב„מלכות“ דשבוע (ושבת) זה - מלכות שבתפארת.

ועוד ועיקר - שאין צורך להמתין להמשך השבתות דספה"ע, כיון שע"י מלכות שבתפארת („דרך ישרה“, בריח התיכון המבריה מן הקצה אל הקצה, מרום המעלות ומדרגות עד סוף כל דרגין¹⁰¹), נמשכים ומתגלים גם פרטי

ב„מלכות“ (מלכות שבחסד, מלכות שבגבורה, מלכות שבתפארת כו') הוא ביום השבת שקשור עם הגאולה, „יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים“⁹³, מודגש ביותר ענין הגאולה ב„מלכות“ - מלכות בית דוד בתקפה ובשלימותה ע"י מלך המשיח, שעל ידו תתגלה מלכותו של הקב"ה בכל העולם, כמ"ש „והיתה לה' המלוכה“⁹⁴, „והי' ה' למלך על כל הארץ“⁹⁵.

והענין בזה:

מלכות (בשייכות לגאולה) - מלך המשיח - מורה על החוץ והתוקף דענין הגאולה ללא התחשבות במניעות ועיכובים ובלשון חז"ל⁹⁶, „אמר מלכא עקר תורא“, שאפילו „הר“ („טורא“), תוקף המנגד, נעקר (ממקומו למקום אחר⁹⁷) ע"י המלך.

ובעומק יותר: כיון שהחיות והמציאות של כל בני המדינה וכל עניני המדינה תלוי' בהמלך⁹⁸, מובן, שלאמיתו של דבר לא שייך מציאות של מנגד להמלך, שהרי כל מציאותו של ה„מנגד“ (כפי שנראה בחיצוניות) תלוי' בהמלך. ועד"ז בנוגע להגאולה - שענין המלכות (מלך המשיח) מדגיש שלאמיתו של דבר אין העולם (גלות) יכול להיות מנגד להגאולה, כיון שכל

99) וגם לשאר הדעות (שם) - „לדוד“, מלכות בית דוד (המלכות שניתן לו היא לעולם לו ולזרעו" - חדא"ג מהרש"א שם), שמלך המשיח הוא מזרעו; ו„למשה“ - גואל ראשון הוא גואל אחרון (ראה לקר"ש ח"א ע' 8 ואילך. וש"נ.

100) ולהעיר, שהמשכת וגילוי אלופו של עולם (שע"ז נעשה מ„גולה“, „גאולה“, כנ"ל ס"ז) הו"ד „אחד“, „אמליכתי למעלה ולמטה ולד' רוחות“ (ברכות יג, ב), „מלכות הוא ענינו“ (רמב"ם הל' שופר פ"ג ה"ט).

101) ראה תניא פ"ג. אגה"ק ס"ו. ובכ"מ.

93) כנ"ל הערה 5.

94) עובדי' בסופו.

95) זכרי' יד, ט.

96) ב"ב ג, סע"ב.

97) כדיוק הלשון „עקר תורא“ - שאינו מתבטל ממציאותו, אלא נעקר ממקום למקום (רותניים), שזהו"ע דאתהפכא חשוכא לנהורא.

98) ראה לקר"ש ח"ח ע' 25. וש"נ.

להתגלות וביאת המשיח ע"י, "מלכות שבתפארת" - בנוגע למעשה בפועל: ובהקדמה - שכיון שמשיח צדקנו עומד לבוא תיכף ומיד, אבל עדיין לא בא בפועל, שלכן דרושה ההשתדלות האחרונה ("סוף לבושי") של כאו"א מישראל להביא את המשיח, צריכה להיות הפעולה (לא ע"י מלכות בטרתה, ענינו של מלך המשיח עצמו, אלא) ע"י "מלכות שבתפארת", כלומר, ענינו של המשיח (מלכות) כפי שהוא בתורה (תפארת), כאמור לעיל (ס"ט) שע"י התורה (ענינו של משיח בתור "רב") נמשכים ומתגלים האורות עליונים והגאולה (ענינו של משיח בתור "מלך") באופן פנימי.

ובפשטות: "תפארת" - הו"ע לימוד התורה, ו"מלכות שבתפארת" - הוא לימוד התורה בעניני מלך המשיח ובעניני הגאולה שנתבארו בריבוי מקומות¹¹⁰,

- בתורה שבכתב (ובפרט "בדברי הנביאים" . שכל הספרים מלאים בדבר זה"¹¹¹) ובתורה שבעל פה, בגמרא (ובפרט במסכת סנהדרין ובסוף מסכת סוטה¹¹²) ובמדרשים, וגם - ובמיוחד - בפנימיות התורה, החל מספר הזהר (ש"בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזהר

עניני המלכות שלאח"¹⁰²: מלכות שבנצח - נצחון המלך (על עניני העולם שמעלימים בחיצוניותם), מלכות שבהוד - יופי המלך, "מלך ביפיו תחזינה עיניך"¹⁰³, מלכות שביסוד - חיוק המלכות באופן יסודי ונצחי, ומלכות שבמלכות - הגילוי ד"מלכותך"¹⁰⁴ מלכות כל עולמים¹⁰⁵ ("מלכותך" דייקא - מלכות דא"ס שלפני הצמצום¹⁰⁶ (הקשורה עם כתר ופנימיות הכתר, "כתר עליון איהו כתר מלכות"¹⁰⁷), שנמשכת ומתגלה ונעשית "מלכות כל עולמים", "מלכות" דייקא, שאין צורך ב"ממשלה" בעל כרחם, כיון ש"מלכותו ברצון¹⁰⁸ קיבלו עליהם"¹⁰⁹).

יב. וביאור ה"דרך ישרה"

(102) ע"ד גמר ושלימות העבודה דספה"ע (הכנה למ"ת) בר"ח סיון, "בשבוע הוי ביום ג' בו" (תו"א יתרו טו, ג) - תפארת שבמלכות.

(103) ישע"י לג, יז.

(104) תהלים קמה, יג.

(105) ובלשון הרמב"ם בנוגע למלך המשיח - יש לומר: "יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה" - הו"ע מלכות שבתפארת, כי "תפארת" הו"ע התורה (ראה גם לקמן סי"ב), "ילחם מלחמות ה' וינצח" - מלכות שבנצח, "ובנה מקדש במקומו" - מלכות שבהוד, כמארז"ל (ברכות שבהערה 47) "ההוד זו בית המקדש", "וקבץ נדחי ישראל" - מלכות שביסוד, שנקרא "כל", ע"ש שאוסף ומקבץ האורות דכל הספירות, ו"אהפוך אל עמים גוי לקראו כולם בשם ה' ולעבדו שכס אחד" - מלכות שבמלכות.

(106) ראה לקו"ת שה"ש יד, ד. ובכ"מ.

(107) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(108) להעיר, שרצון הוא כתר, וכתר קשור עם מלכות, כנ"ל בפנים.

(109) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נו, סע"ב ואילך.

סידור (עם דא"ח) נג, ג. יהל אור עה"פ (ע' תרפה). ועוד.

(110) ונקל למוצאם - ע"י ספרי המפתחות (שרבו בדורנו זה) על סדר הא"ב, בערכים המתאימים: גאולה, משיח, וכיו"ב.

(111) רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ב.

(112) וע"פ האמר לעיל (ס"ז) שהגאולה באה ע"י התגלות ענינו האמיתי של הגלות - יומתק ע"י שטימני הגאולה הם בסוף (סיום וגמר) מסכת סוטה הקשורה עם הגלות.

ביניהם¹¹⁸, יש מעלה מיוחדת כשלומדים עניני משיח והגאולה ברבים, בנוגע להתפעלות והשמחה ברגש הלב, שע"ז הולכת וגדלה ההשתוקקות והצפי' לביאת המשיח¹¹⁹.

ועוד ועיקר כפשוט - להוסיף בקיום המצוות בהידור, ובמיוחד בההידור במצות הצדקה (כללות כל המצוות¹²⁰) ש"מקרבת את הגאולה"¹²¹.

וכדאי ונכון לקשר ההוספה בצדקה עם ההוספה בתורה בעניני משיח והגאולה - ע"ז שההוספה לצדקה היא מתוך כוונה לקרב ולזרוז את הגאולה, כיון שכוונה זו כשלעצמה היא חלק מלימוד התורה בעניני הגאולה - הלימוד (במחשבה - מזמן לזמן) דמאמר הז"ל "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה"¹²².

יד. ויה"ר שהתחלטה בכהנ"ל תמהר ותזרוז ותביא תיכף ומיד את התכלית והמכוון - התגלות וביאת המשיח בפועל ממש, תיכף ומיד ממש.

כו' יפקון ב"י מן גלותא ברחמים¹¹³), ובפרט בתורת החסידות (שע"י הפצת המעיינות חוצה אתי מר דא מלכא משיחא¹¹⁴), בתורת רבותינו נשיאינו, ובפרט בתורתו (מאמרים ולקוטי שיחות) של נשיא דורנו - מעין ודוגמא והכנה ללימוד תורתו של משיח, "תורה חדשה מאתי תצא"¹¹⁵, שילמד לכל העם פנימיות התורה (טעמי תורה), ידיעת אלקות ("דע את אלקי אביך"¹¹⁶), כפס"ד הרמב"ם¹¹⁷ ש"באותו הזמן . . יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כו" -

וההוספה בלימוד התורה בעניני משיח והגאולה ("מלכות שבתפארת") היא ה"דרך ישרה" לפעול התגלות וביאת המשיח והגאולה בפועל ממש.

יג. ועל של פועל באתי - ובודאי יעוררו ויפרסמו בכל מקום ומקום:

כדי לפעול התגלות וביאת המשיח תיכף ומיד - על כאו"א מישראל (האנשים - הן יושבי אוהל (ישכר) והן בעלי עסק (ובולון), וכן הנשים והטף, כל חד וחד לפום שיעורא דילי') להוסיף בלימוד התורה (במיוחד) בעניני משיח וגאולה.

ומה טוב - שהלימוד יהי' (ברבים) בעשרה, כי, נוסף על המעלה ד"עשרה שיושבים ועוסקים בתורה שכינה שרוי'

118) אבות פ"ג, ו. וראה אגה"ק סכ"ג.

119) ולכן, גם אלה שרוצים ללמוד בעיון ושקו"ט (ועד לחדש חידושי תורה בעניני משיח וגאולה), מתוך מנוחה וישוב הדעת, ע"י הלימוד לעצמו או בחברותא - ישתדלו (מזמן לזמן) להשתתף גם בהלימוד בעשרה, כדי שיהי' אצלם גם המעלה שע"י הלימוד בעשרה (ככפנים).

120) ראה תניא פל"ז.

121) ב"ב יו"ד, א.

122) ובסגנון האמור לעיל - מלכות שבתפארת - יש לומר: תפארת הו"ע התורה, ומלכות - שעיקרה קיום מצוות המלך - הו"ע (המצוות), ובפרט מצות הצדקה. ובמלכות שבתפארת (שהמלכות עצמה היא במדת התפארת) - גם הצדקה (מלכות) היא חלק מהתורה (תפארת).

113) זח"ג קכד, ב - ברע"מ. הובא ונת' באגה"ק רסכ"ו.

114) אגה"ק דהבעש"ט - כש"ט בתחלתו.

115) ישע"י נא, ד. ויק"ר פ"ג, ג.

116) דה"א כה, ט.

117) בסיום חזותם ספרו "משנה תורה".

(ש, בית תפלה יקרא לכל העמים¹²⁹), ולקדש הקדשים - כמ"ש בהפרשה שקורין תיכף במנחה: „בזאת יבוא אהרן אל הקודש”¹³⁰, כניסת כהן גדול ביוהכ"פ לקדש הקדשים¹³¹, ולעתיד לבוא - לא רק אהרן, אלא גם כאו"א מישראל שיהי' בדרגת כה"ג („ממלכת כהנים”, כהנים גדולים¹³²), ולא רק ביוהכ"פ, אלא גם „בכל שעה שהוא רוצה ליכנס”¹³³. ועוד והוא העיקר - שכל זה נעשה בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים, כך שיכולים יהודות ולברך על לידת והתגלות המשיח: „שהחיינו¹³⁴ וקיימנו והגיענו¹³⁵ לזמן הזה”.

ובפשטות - שביום הש"ק פרשת „אשה כי תזריע וילדה זכר”, „זאת תהי' תורת המצורע ביום טהרתו” (לפני הקריאה בתורה ועאכו"כ לפני לימוד פרקי אבות במנחה), תהי' לידת והתגלות משיח צדקנו („חיוורא דבי רבי” כפי שהוא „ביום טהרתו”) - שזוכים לשמוע ההכרזה (בכל העולם ובכל סדר ההשתלשלות) ש„הנה זה (מראה באצבעו ואומר זה) מלך המשיח בא”, והנה זה כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בא (כיון ש„הקיצו ורגנו שוכני עפר”¹²³, וצדיקים קמים לתחי' מיד¹²⁴), וכל רבותינו נשיאינו, וכל צדיקי ונשיאי ישראל, ומשה ואהרן עמהם.

וביחד עם כל בני, „בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו”¹²⁵, „עוד אקבץ עליו לנקבציו”¹²⁶, „מאשור וממצרים כו' ומאיי הים”¹²⁷ - באים „עם ענני שמיא”¹²⁸, לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, לבית המקדש

(129) ישעי' נו, ז.

(130) אחרי טז, ג.

(131) להעיר ששיעור היומי ברמב"ם הוא בהלכות עבודת יום הכיפורים (פרקים א-ג).

(132) יתרו יט, ו ובבעה"ט עה"פ.

(133) ויק"ר פכ"א, ו. וראה רד"ל שם. שמו"ר פל"ח, יו"ד ובמפרשים שם.

(134) להעיר, שברכת שהחיינו מברכים על שמחה הנרגשת בלב - דוקא על דבר שישנו בפועל עתה.

(135) וי"ל גם מלשון נגיעה, שיכולים (לא רק להראות, אלא גם) לגעת (אָנרירען - לקו"ת ר"פ שמיני).

(123) ישעי' כו, יט.

(124) ראה זח"א קמ, א.

(125) בא יו"ד, ט.

(126) ישעי' נו, ה.

(127) שם יא, יא.

(128) דניאל ז, יג. וראה סנהדרין שבעה עה"ט.

שבת הגדול – צו

הנס ד, "למכה מצרים בבכוריהם" – אתהפכא חשוכא לנהורא מעין לע"ל

ומכיון שזה דין (עד לסימן שלם) ב"שולחן-ערוך", אשר, כשמו כן הוא – "שולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם"⁵, ובלשון הב"י בהקדמתו לשו"ע – "קראתי שם ספר זה שולחן ערוך כי בו ימצא ההוגה כל מיני מטעמים ערוכים בכל ושמורים סדורים וברורים", "בדרך קצרה בלשון צח", "בלשון זך ונקי"⁶ – מובן, שגם קריאת השם "שבת הגדול" הו"ע של הלכה למעשה (מלבד המנהגים המיוחדים דשבת הגדול⁷), ועוד ועיקר – שיש בזה לימוד והוראה בעבודת האדם לקונו (ככל דיני התורה שענינם, "לתקן הדעות וליישר כל המעשים"⁸), למעשה בפועל.

ובפרטיות יותר – לימוד והוראה מתוכנו של ה"נס גדול" (הטעם והסיבה לקריאת השם "שבת הגדול"), וגם לימוד מזה ש"שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול", היינו, שה"נס

א. אודות ענינו של שבת הגדול יש סימן שלם בשולחן-ערוך: דהבית-יוסף: – "שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול מפני הנס שנעשה בו".

ובפרטיות יותר בשו"ע של רבנו הזקן – "שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול לפי שנעשה בו נס גדול"³, וממשיך לבאר: תוכנו של ה"נס גדול", כדלקמן.

משיחות ש"פ צו, שבת הגדול היתשמ"ח. נדפס בסה"ש תשמ"ח ח"א ע' 357 ואילך.

(1) אורח סת"ל.

להולדתו של הבית-יוסף (ראה בארוכה – שיחת ש"פ ויגש (סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 189 ואילך). ועוד). ומיום הש"ק זה מתברך י"ג ניסן – יום הסתלקותו (שה"ג להחיד"א בערכו), תכלית השלימות דכל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו. ולהעיר גם מהשייכות דיום ההסתלקות לפעולתו בחיבור השו"ע – כידוע הפתגם שהסתלקותו של הב"י (וכן הצ"צ) ב"י ג ניסן מרומות בכתוב (אסתר ג, יב), "ויקראו סופרי המלך (ע"ש חיבור השו"ע) בחודש הראשון (ניסן) בשלשה עשר יום בו".

(3) וכ"ה – "נס גדול" – בתוס' (ד"ה אותו – שבת פז, ב) ובטור (אורח שם), אלא, שתוכן הנס נתבאר בטור באור"א מהתוס' (שהובא בשו"ע אדה"ז). וראה לקמן הערות 10; 31.

(4) כדרכו של רבינו הזקן בשו"ע שלו – לבאר גם טעמי ההלכות (ראה הקדמת הרבנים בני הגאון המחבר לשו"ע אדה"ז).

ועפ"ז יש לבאר גם החילוק בין לשון הב"י בשולחן, "מפני הנס (סתם) שנעשה בו", ללשון אדה"ז, "שנעשה בו נס גדול" – כי: הב"י, מכיון שאין דרכו לבאר טעמי ההלכות, לכן, גם בנדו"ד שמבאר מדוע "קורין אותו שבת הגדול", מסתפק בביאור כללי – "מפני הנס שנעשה בו", משא"כ

בשו"ע אדה"ז שמבאר גם טעמי ההלכות, מוסיף ומדגיש, "שנעשה בו נס גדול" (וראה לקו"ש ח"י"ב ע' 33 הערה 5).

(5) לשון רש"י ר"פ משפטים.

(6) הקדמת הרבנים בני הגאון המחבר לשו"ע אדה"ז.

(7) שהרי, רק בסעיף ב' כותב רבינו הזקן, "נוהגין במדינות אלו שבשבת הגדול במנחה א"א ברכי נפשי אלא אומרים עבדים היינו כו". ומודגש יותר בשו"ע דהב"י (ובטור) – שהמחבר לא הזכיר כלל ע"ד המנהג דאמירת עבדים היינו (וניתוסף בהגהת הרמ"א), וכל הסימן אינו אלא ע"ד קריאת השם "שבת הגדול".

(8) לשון הרמב"ם בסוף הל' תמורה.

נעשה שינוי כתוצאה מהנס ד, למכה מצרים בבכוריהם" - כי:

בנוגע לביטול שעבוד מצרים - הרי, "בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים"¹¹, כמה חדשים לפני הנס ד, למכה מצרים בבכוריהם".

ואילו בנוגע ליציאה ממצרים - הרי, גם הנס ד, למכה מצרים בבכוריהם" לא הועיל שפרעה ישלח ממצרים, והוצרכו להמתין עד למכת בכורות.

ומכיון שנס זה הו"ע צדדי (לכאורה) השייך למצרים בינם לבין עצמם (מצרים ובכוריהם) - מה ראו לקבוע נס זה "לזכרון לדורות" בשבת שלפני הפסח בכל שנה ושנה, ולא עוד, אלא שעשאוהו ענין עיקרי בשבת שלפני הפסח, עד כדי כך, שעל שם זה נקרא השבת כולו¹² - "שבת הגדול"?

ג. וי"ל הביאור בזה:

מהענינים העיקריים דיציאת מצרים - כולל ובמיוחד כפי שנעשית שורש

המצרים כשלוּקחין הפסחים לשחוט נתקבצו עליהם להרגן, כי יראתן של מצרים היו בהמות, ועשה להם הקב"ה נס וניצולו¹³, ועד"ז בספר האורה לרש"י (ח"ב ס"ב): "כשראו כן המצרים היו רוצים לקום ולנקום מהם, והיו מעיהם מחותכין ובאש נדעכין, ונדונין ביסורים וחליים רעים ומרים, ולא הויקו לישראל" - הרי זה נס לישראל.

(11) ר"ה יא, א.

(12) ובסגנון אחר - בעומק יותר: מה ענין הנס ד, למכה מצרים בבכוריהם", ענין שאירע אצל אוה"ע - לשבת, שכל מציאותו אינו אלא לישראל דוקא (ועד שעכו"ם ששבת הו"ע דהיפך מציאותו (סנהדרין נח, ס"ב). וראה לקו"ש חט"ו ע' 49 ואילך).

גדול" פועל ענין של גדלות ב, שבת שלפני הפסח", כדלקמן.

ב. בביאור תוכנו של ה"נס גדול" - כותב רבינו הזקן:

"פסח מצרים הי' מקחו מבעשור לחודש . . . ואותו היום שבת הי' . . . וכשלקחו ישראל פסחיהם באותו שבת, נתקבצו בכורי מצרים אצל ישראל ושאלום למה זה הם עושין כך, אמרו להם זבח פסח הוא לה' שיהרג בכורי מצרים, הלכו בכוריהם אצל אבותיהם ואל פרעה לבקש מהם שישלחו את ישראל ולא רצו, ועשו הבכורות עמהם מלחמה והרגו הרבה מהם, וז"ש למכה מצרים בבכוריהם. וקבעו נס זה לזכרון לדורות בשבת, וקראוהו שבת הגדול".

וצריך להביין:

א) בקשת בכורי מצרים מפרעה לשלח את ישראל ממצרים, ועד לעשיית מלחמה עם פרעה בגלל סירובו למלא בקשתם - הו"ע טבעי, שהרי, לאחרי שראו שאזהרותיו של משה בכל תשע המכות נתקיימו בפועל, היו בטוחים שתתקיים גם אזהרתו ע"ד מכת בכורות, וא"כ, הענין ד, למכה מצרים בבכוריהם" הוא תוצאה טבעית, ולא ענין של נס, ועאכו"כ שאין זה "נס גדול"?

ב) נס זה, לכאורה, אינו קשור עם (גאולתם של) ישראל¹⁴, שאצלם לא

(9) תהלים קלו, י. וראה מדרש תהלים שם. רש"י ומצו"ד שם.

(10) משא"כ להטעם שהובא בטור - ,היו שיניהם קהות על ששוחטין את אלוהיהן ולא היו רשאים לומר להם (לישראל) דבר" [וראה גם דעת זקנים לבעלי התוספות (בא יג, ג): "כשראו

ד. ושלמות זו (ביטול והעברת הרע, עד ל"אתהפכא חשוכא לנהורא") – התחילה בה"נס גדול" ד"למכה מצרים בבכוריהם"²³:

החידוש ב"נס גדול" ד"למכה מצרים בבכוריהם", הוא – ההכאה דמצרים ("למכה מצרים") ע"י בכורי מצרים ("בבכוריהם") עצמם, כלומר, לא זו בלבד ש"מצרים" אינו מנגד לגאולתם של ישראל, אלא יתירה מזה – ש"בכורי מצרים" עצמם דורשים מפרעה (ועד שעושים עמו מלחמה כו') להוציא את ישראל ממצרים.

ובפרטיות יותר:

"בכורי מצרים" – מורה על התוקף דמצרים²⁴, ובלשון הקבלה והחסידות²⁵ – כתר דלעו"²⁶.

ומובן, שמלבד התוקף ד"בכורי מצרים" ע"ד הרגיל, צ"ל הוספה יתירה בהתוקף שלהם לצורך פעולת ההכאה ("למכה").

וזהו החידוש ד"למכה מצרים בבכוריהם" – שהתוקף ד"בכורי מצרים", וכן התוקף המיוחד שניתוסף לצורך פעולת ההכאה, מנוצל על ידם למטרה הפכית מזו של מצרים –

לכל הגאולות¹³, עד לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"¹⁴ – ביטול והעברת הרע, היינו, לא זו בלבד שישראל נגאלים ממצרים, אלא עוד זאת, שנעשה גם הביטול וההעברה דמצרים¹⁵, ע"ד ובדוגמת מ"ש"נ בגאולה העתידה – "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ"¹⁶.

ויתירה מזה – "אתהפכא חשוכא לנהורא"¹⁷, "לילה"¹⁸ כיום יאיר"¹⁹, אשר, ע"ז נשלמת הכוונה לעשות לו ית' דירה בתחתונים²⁰, היינו, שגם מציאות ה"תחתונים", תחתון שאין למטה ממנו²¹ (ארץ מצרים, "ערות הארץ"²²), נעשית דירה לו ית'.

13) ראה ד"ה כימי צאתך תש"ח רפ"ב. וראה גבורות ה' למהר"ל מפראג (פס"א. וראה שם פנ"ב) שבגאולת מצרים קבלו בני מעלה עצמית דבני תורין ואין המקרה דגלות שלא"ז מבטל זה כלל. וראה זח"ב מ, א.
14) מיכה ז, טו.

15) כמ"ש בקריעת ים סוף – שלימות היציאה ממצרים – "ורא ישראל את מצרים מת על שפת הים" (בשלח יד, ל), די"ל שנוסף לכך שע"ז בטלה אצל בני"א אמת מצרים, הרי, המיתה דמצרים הוא גם ענין ותכלית בפ"ע.

16) זכרי' ג, ב.

17) ראה זח"א ד, א.

18) תהלים קלט, יב. וראה ספר הערכים-חב"ד ח"ב ערך אור – ביחס לחושך ע' תקצו"תקצו ושי"נ.

19) להעיר ממארו"ל (שמו"ר פי"ח, יא) "בעוה"ו עשה להם נס בלילה שהי' נס עובר, אבל לע"ל הלילה נעשה יום, שנאמר (ישעי' ל, כו) והי' אור הלבנה כאור החמה גו'" (וראה לקו"ת פרשתנו יו"ד, ג).

20) נהחומא נשא טו. תניא פל"ו. ועוד.

21) תניא שם.

22) מקץ מב, ט. שם, יב. וראה קה"ר פ"א, ד

בסופו.

23) בהבא לקמן – ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 35. ח"י"ז ע' 61. חכ"ז ס"ע 45 ואילך. ועוד.

24) ראה תרגום אונקלוס בפ"י "בכורי" (ויחי מט, ג) – "חילי וריש תקפיי".

25) ראה רמ"ז לזח"ג קמט, א. אוה"ת בא כרך ח ע' ב'תתקנב.

26) ומובן גם בפשטות – שהרי פרעה הי' מושל בכיפה (מכילתא בשלח יד, ה. זח"ב ו, א), ולכן, "בכורי מצרים", התוקף דפרעה, הוא – תכלית התוקף דכל אוה"ע, התוקף דכללות הלעו"ו.

„עולם“ מלשון העלם²⁹, ובעולם גופא ה"ה, „התחתון במדרגה שאין תחתון למטה ממנו בענין הסתר אורו ית"י³¹, ארץ מצרים, „ערות הארץ“, עד ל„בכורי מצרים“ (תכלית התוקף דלעו"ז) – משתנה הטבע גופא³⁰ באופן ש„בכורי מצרים“ (תוקף דלעו"ז) נלחמים עם פרעה ומצרים בשביל גאולתם של ישראל ע"י תוקפם הסי³¹, שזהו"ד „אתהפכא חשוכא לנהורא“ בתכלית השלימות, מעין ודוגמא (והכנה) לשלימות דלעתיד לבוא, ש„לילה כיום יאיר“³².

ה. עפ"ז מובן שגם ה„נס גדול“ ד„למכה מצרים בבכוריהם“ שייך לישראל, ובשתים – (א) בנוגע להסיבה שעל ידה בא ה„נס גדול“

לעשות מלחמה עם פרעה ומצרים כדי שישלחו את ישראל ממצרים.

ומצד החידוש המיוחד בנס זה (שלא מצינו דוגמתו בשאר נסים²⁷) – נקרא „נס גדול“, כלומר, גדלות בענין הנסים:

נס סתם, פירושו, הנהגה שלמעלה מהטבע, שידוד הטבע, אשר, מציאות וטבע העולם אינם יכולים לעכב הנהגה זו.

אמנם, „נס גדול“ (גדלות בענין הנס) הוא – לא באופן שידוד הטבע, כי אם, באופן שחודר במציאות וטבע העולם גופא²⁸, אשר, תמורת היותו

(29) לקו"ת שלח, לו, ד. ביאורו"ז להצ"צ ח"א ע' שנה. ועוד.

(30) משא"כ בפורים, שעם היותו נס מלוכש בטבע, מ"מ „נראה בחוש שכל הסיבות היו רק למעלה מהטבע“ (תו"א שם צג, ד, ק, א).

(31) ועפ"ז יש לבאר הטעם שאדה"ז השמיט את הטעם שהובא בטור (הנס שהמצרים לא יכלו למנוע מישראל להקריב הפסח), והביא רק את הטעם ד„למכה מצרים בבכוריהם“ (אף שהבאת ב' טעמים, ב' נסים, מגדילה יותר מעלת היום (שבת הגדול) שנעשו בו נסים אלו) – כי, תוכן הנס שהמצרים לא יכלו למנוע מישראל להקריב הפסח, הו"ע של נס סתם, שידוד הטבע, ולא „נס גדול“, בטבע גופא, ככפנים.

(32) ולהעיר, שגם בתנוכה מודגש הענין ד„נס גדול (הי' שם)“ – כידוע המנהג דבנ"י לכתוב על ה„סביבון“ האיתיות ג' ג' ה' ש' ר"ת „נס גדול הי' שם“ (ראה בני ישכר מאמרי חודש כסלו סבת מאמר ב' (מו, ב) – כי, גם בתנוכה מודגש הענין דבירור החושך דוקא, „והוי' יג"י חשכי“, עד ש„אתהפכא חשוכא לנהורא“, „לילה כיום יאיר“ (כמבואר בדרושי תנוכה).

(27) כולל גם הנס דפורים, אף ש„אותו הפה עצמו שאמר והעם לעשות בו כטוב בעיניך הוא עצמו אמר ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם, שהו"ע אתהפכא חשוכא לנהורא“ (תו"א צד, ב*) – כי: ה„אתהפכא“ דפורים (א) נעשית ע"י בקשתה של אסתר, (ב) ורק בנוגע לדיבורו של אהשורוש למרדכי ואסתר, ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם“ (אסתר ח, ז), משא"כ ה„אתהפכא“ ד„למכה מצרים בבכוריהם“ (א) נעשית ע"י בכורי מצרים מצד עצמם (שהרי בני"י לא ביקשו מהם דבר), (ב) והם עצמם (לא רק ע"פ דיבורם וכיו"ב) היכו והרגו במצרים.

(28) ועו"נ „כי לעולם חסדו“ (כסיום הכתוב ד„למכה מצרים בבכוריהם“) – המשכת חסדו של הקב"ה (פסחים ק"ח, א – חסד שלמעלה מהשתלשלות) „לעולם“ (בטבע העולם גופא (וראה סד"ה לעושה נפלאות תש"ד).

(* ומ"ש שם ש„למכה מצרים בבכוריהם“ הו"א דאתכפיא בלבד (ונס פורים הוא למעלה מזה, בחי' אתהפכא) – הרי זה מפני ששם קאי להפירוש (מכילתא פרשה יג. ראבי"ע לתהלים עה"פ) ש„למכה מצרים בבכוריהם“ קאי על מכת בכורות (כמפורש שם - צד, א).

השבוע, הן ששת ימי המעשה, והן יום השבת שלאחריהם, אשר, מלבד הברכה שיש בו מצ"ע, ה"ה גם מתברך מיום השבת שלפניו.

ועד"ז ב"שבת שלפני הפסח" - שממנו מתברך חג הפסח, כולל גם בקביעות שנה זו שיום ראשון הפסח חל בשבת, שמתברך מהשבת שלפניו, "שבת שלפני הפסח".

ועפ"ז יש לומר שהשם "שבת הגדול" (ולא "שבת דנס גדול") מדגיש (לא את הגדלות דהנס, אלא את הגדלות דשבת שלפני הפסח (ש"קורין אותו שבת הגדול") לגבי הפסח -) שלכן, בכחו לברך את הפסח.

ויומתק יותר ע"פ המבואר במק"א בטעם קריאת השם "שבת הגדול" - "כי התורה אמרה וספרתם לכם ממתרת השבת"³⁶. שבת האמור כאן אינו שבת בראשית כי אם יום טוב של פסח³⁷. אשר לזה. הנהיגו מימי עולם לקרוא לשבת שלפני הפסח שבת הגדול, להודיע לבני אדם כי יש יום אחריו סמוך ונראה שנקרא שבת ואינו גדול כמוהו, והוא יום טוב של פסח שנקרא גם כן שבת³⁸, שבוה מודגשת הגדלות דשבת שלפני הפסח ("שבת הגדול") לגבי פסח ("שבת" סתם).

וע"פ האמור לעיל ששלימות הגאולה (אתהפכא חשוכא לנהורא,

(ב) ובנוגע להמסובב שנעשה כתוצאה מה"נס גדול":

א) בנוגע להסיבה שעל ידה בא ה"נס גדול" - פעולתם של ישראל בלקיחת הפסח, כפשטות המאורע דהנס, ש"כשלקחו ישראל פסחיהם. . נתקבצו בכורי מצרים אצל ישראל ושאלום וכו'", וכתוצאה מזה נתגלגלו הדברים עד ש"עשו הבכורות עמהם מלחמה והרגו הרבה מהם. . למכה מצרים בבכוריהם". כלומר, כאשר בני עושים את שלהם בהכנות ליצי"מ, ובאופן גלוי גם לעיני אוה"ע, אזי פועלים בדרך ממילא³³ שלימות הבריור בהעולם, ש"בכורי מצרים" ילחמו עם פרעה ומצרים בשביל גאולתם של ישראל (אתהפכא חשוכא לנהורא).

ב) ובנוגע להמסובב שנעשה כתוצאה מה"נס גדול" - כאמור לעיל שע"י ביטול והעברת הלעו"ז עד לאתהפכא חשוכא לנהורא, נעשית דירה לו ית' בתחתונים, מעין "תכלית השלימות. . של ימות המשיח. . גילוי אור א"ס ב"ה בעוה"ז הגשמי"³⁴.

ו. עפ"ז יש לבאר גם מה ש"קבעו נס זה לזכרון לדורות בשבת וקראוהו שבת הגדול":

ענינו של יום השבת - ש"מיני מתברכין כולהו יומין"³⁵, כל ימי

33) שהרי לא נתכוונו לפעול על בכורי מצרים, כי אם, שעסקו בעבודה שלהם בהכנה לפסח, אלא, שעשו זה באופן גלוי לכל, גם לבכורי מצרים, ועד כדי כך, שכאשר שאלום, "למה זה הם עושין כך", השיבו בגלוי - "זבח פסח הוא לה' שיהרוג בכורי מצרים".

34) תניא רפ"ז.

35) זח"ב סג, ב, פח, א.

36) אמור כג, טו.

37) מנחות סה, ב ואילך. תו"כ ופרש"י אמור שם. רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ז הי"א.

38) ספר אורים גדולים (לר' אברהם ישראל זאבי - אומיר תקי"ח) למוד כד. הובא בשו"ת שמן המור (ליורנו תקנ"ג) חיו"ד סט"ו. וראה גם הגדה שלמה (להרב כשר) פ"ב ס"ד.

יום השבת קשור עם מציאות העולם (שבעת ימי בראשית), שלימות הבריאה. והרי, שלימות הבריאה לאמיתתה היא – כשמתגלה המציאות האמיתית דכל עניני הבריאה, עד לענינים הכי תחתונים, שגם הם נעשים דירה לו ית' שזוה"ע דאתהפכא חשוכא לנהורא – התוכן ד"נס גדול", למכה מצרים בבכוריהם"⁴².

ונוסף לזה, יום השבת מורה גם על שלימות הגאולה – "מזמור⁴³ שיר ליום השבת"⁴⁴, ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"⁴⁵, וענין זה מודגש ביותר ב"שבת הגדול" גדלות (שלימות) בענין הגאולה (שבת).

ז. ויש לקשר כל האמור לעיל עם פרשת השבוע – פ' צו⁴⁶:

"צו" מורה על ענין הזריחות – "אין צו אלא לשון זירון, מיד ולדורות"⁴⁷.

דירה לו ית' תחתונים) התחיל בהענין ד"למכה מצרים בבכוריהם", יש לבאר תוכן העילוי דשבת שלפני הפסח לגבי הפסח, "שבת הגדול" (למעלה משבת סתם דפסח) שמברך את ימי הפסח – ש"שבת הגדול" פועל וממשיך גדלות ("נס גדול") גם בפסח³⁹, היינו, שהגאולה דפסח תהי' לא באופן של נס סתם, אלא באופן של "נס גדול"⁴⁰.

ובסגנון אחר: הפעולה ד"שבת הגדול" היא לא רק בהענין ד"נס גדול" ד"למכה מצרים בבכוריהם" (ביחס לבירור ואתהפכא דמצרים), אלא גם⁴¹ המשכת גדלות ב"שבת שלפני (ומברך) הפסח", שכל פרטי עבודתם של ישראל בענין הפסח יהיו באופן של גדלות, שעיי"ז נעשית כללות הגאולה דפסח באופן של גדלות ("נס גדול").

ויש להוסיף, שב"שבת הגדול" כלולים שני הענינים – הן הגדלות ד"נס גדול", והן הגדלות בענין הפסח, כיי:

(42) ועפ"ז יומתק טעם קביעת ה"נס גדול" בשבת דוקא, ולא בימי החודש (כדרך שנקבעו כל המועדים) – מכיון שתוכנו שלימות הבריאה, הקשורה עם ימי השבוע, ולא עם ימי החודש (ראה לקו"ש תכ"ז ע' 44 ואילך).

(43) תהלים צב, א.

(44) וקשור גם הענין דאתהפכא – כדרשת חז"ל עה"פ "מזמור שיר ליום השבת", "למשבית מזיקין מן העולם שלא יזיקו" (תו"כ ויל"ש בחוקתי כו, ו), ובוה גופא – לא רק ביטול מציאות המזיקין (שבת סתם), אלא באופן שהמזיקין עצמם מתהפכים לטוב, "שבת הגדול" (ראה המשך מים רבים תרל"ו פקס"א ואילך. וראה לקו"ש ח"ז ע' 59 ואילך).

(45) תמיד בסופה.

(46) ראה שו"ע או"ח סתכ"ח ס"ד: לעולם קורין צו את אהרן קודם פסח בפשוטה.

(47) פרש"י צו, ו. ב. וראה גם שיחת ב' ניסן תשמ"ח (סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 353 (לעיל ע' 19) ואילך).

(39) וי"ל שמרזמו גם בלשון אדה"ז (ס"ב) "שבשבת הגדול היתה התחלת הגאולה והנסים" – התחלה לכללות הגאולה דפסח.

(40) וי"ל – גדלות גם לגבי "נסי נסים" (המרזמו בב' נוי"ן דניסין" – ראה ברכות נו, רע"א ובהדא"ג מהרש"א). ולהעיר, שב' נוי"ן בגימטריא מאה – ענין השלימות (כידוע בענין מאה ברכות – ראה תו"א הוספות קכא, ד. ביאורו ר"פ חיי"ש. המשך חייב אדם לברך תרל"ח. ועוד), והוספת הגדלות הוא באופן שלמעלה מענין המספר, ועד – לגמרי.

(41) ואדרבה: בנוגע לעבודה בפועל – פעולת הגדלות היא בעבודתם של ישראל בעניני הפסח, ועיי"ז נעשה גם – בדרך ממיאל – הפעולה ד"למכה מצרים בבכוריהם", אתהפכא חשוכא לנהורא (כנ"ל בפנים).

בתחלת פ' צו נאמר⁵² "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה". וידועה⁵³ תורת המגיד לרבנו הוקן בפירוש, "לא תכבה" – שע"י האש דקדושה מכבים את ה"לא", היינו, ביטול הענינים הבלתי-רצויים, ועד ש"השי"ת יהפוך את הלא להן", היינו, אתהפכא חשוכא לנהורא, תוכנו של ה"נס גדול" ד"למכה מצרים בבכוריהם".

ה. וענין נוסף בפ' צו – הקשור עם שלימות הבריאה ושלמות הגאולה:

בפ' צו⁵⁴ מסופר בארוכה ובפרטיות אודות שבעת ימי המילואים. ומבואר בדרושי חסידות⁵⁵ שבשבעת ימי המילואים נעשה מילוי ושלמות ("מילואים") בשבעת ימי בראשית (לאחרי הפגם והחסרון ע"י ענין החטא כו'), היינו, שלימות הבריאה, כולל גם השלימות דאתהפכא חשוכא לנהורא ("למכה מצרים בבכוריהם").

ומזה באים להעילוי ד"ויהי ביום השמיני" (שקורין תיכף, במנחת שבת זו, פ' צו)⁵⁶ – "שמיני למילואים שנטל עשר עטרות". מעין הבחי' הנקרא

והקשר לענין הפסח (שבת שלפני הפסח) – שגם בו מודגש ענין הזרירות, כמ"ש⁴⁸, "ואכלתם אותו בחפזון" ("לשון בהלה"⁴⁹ ומהירות⁵⁰) פסח הוא לה"י, "על שם הדילוג והקפיצה"⁵⁰, כלומר, לא רק מהירות סתם, אלא יתירה מזה, שהמהירות עצמה היא (גם) באופן של קפיצה ודילוג.

ועפ"ז מובן הקשר והשייכות ד"שבת הגדול" לפ' צו – מכיון שגם בפ' צו מודגש התוכן דעילוי והוספה (גדלות) בעניני זרירות (כבשבת שלפני הפסח, שבת הגדול), שמלבד המהירות (דילוג ופסיחה) דפסח מצ"ע, ניתוסף בו עוד יותר בענין הזרירות מהשבת שלפני (ומברך) הפסח, שבו (בקביעות ע"ד קביעות שנה זו) קורין פ' צו, "אין צו אלא לשון זירוז"⁵¹.

ועוד בהמשך להנ"ל:

(48) בא יב, יא.

(49) להעיר גם מנוסח ההגדה להרמב"ם – "מתחיל על כוס שני ואומר בבהילו יצאנו ממצרים" (ע"פ תרגום אונקלוס עה"פ (ראה טו, ג), בחפזון יצאת מארץ מצרים", "בבהילו כו"). וראה הגדה שלמה רפ"י(ט).

(50) פרש"י בא שם.

(51) להעיר גם מאגה"ק סכ"א בביאור מעלת הזרירות בכל המצוות, ש"זרירות" דאברהם אבינו ע"ה היא העומדת לעד לנו ולבנינו עד עולם, ובפרט במצוות הצדקה*, שע"ז נעשה גם קירוב הגאולה ("גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה") באופן של זרירות (וראה סה"ש שם – ע' 354 (לעיל ע' 20-19)).

(* ראה פרש"י ריש פרשתנו: "אין צו אלא לשון זירוז כו", אר"ש ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כ"ס, והרי, הענין דחסרון כ"ס מודגש ביותר במצוות הצדקה (נתבאר בארוכה בהתוועדות).

(52) ו, 1.

(53) "היום יום" כ' אדר שני, אגרות-יקודש אדמו"ר מהור"י צ"ח ע"ד ע. וראה גם לקו"ש ח"א ע' 217 ואילך.

(54) ח, א ואילך.

(55) לקו"ת פרשתנו י, ד.

(56) ובהדגשה יתירה בקביעות שנה זו – ששבת פ' צו (שבו מתחילין לקרוא "ויהי ביום השמיני") חל בשמיני בניסן, אשר, נוסף לכך שכל הענינים ד"שמיני" שייכים זל"ז, הרי, לדעה א' התחילו שבעת ימי המילואים בר"ח ניסן, ויום השמיני למילואים הוא – שמיני בניסן (ראב"ע פקודי מ, ב, ר"פ שמיני).

שבעתיים כאור שבעת הימים דלע"ל" (למעלה גם מאור שבעת הימים)⁵⁷, שלימות הגאולה.

ט. ע"פ כהנ"ל יש לבאר הלימוד וההוראה («והחי יתן אל לבו»⁶⁶) מ"שבת הגדול" בנוגע למעשה בפועל, בלשון צחה וברורה, «כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם», לכאור"א מישראל, האנשים והנשים והטף⁶⁷, וביחד ע"ז – כאור"א לפי ענינו:

בעמדנו ב"שבת שלפני הפסח (ש)קורין אותו שבת הגדול" – צריך לפעול "גדלות" בכל עניני הפסח שמתברך משבת זה⁶⁸. כלומר, נוסף על ההתעסקות בעניני הפסח, "שלושים יום לפני החג"⁶⁹, ומוסיף והולך החל מר"ח

ויש להוסיף ולקשר גם עם שיעור היומי ברמב"ם – «האומר לאשה הרי את מקודשת לי בכוס זה של יין . . של דבש»⁵⁸ – ע"פ המבואר במדרשי חז"ל⁵⁹ שענין הנישואין דהקב"ה וכנס"י (ה"מקדש עמו ישראל") לאמיתותו ובשלימותו יהי' לימות המשיח, "של העוה"ז היו אירוסין . . אבל לימות המשיח יהיו נישואין"⁶⁰, ובפרטיות יותר – «בכוס זה של יין . . של דבש», כידוע ש"יין"⁶¹ וכן "דבש"⁶² קאי על רזין דתורה⁶³, שבוה מרומז ענין הנישואין דלעתיד לבוא – גילוי פנימיות התורה (נוסף על מה שנתגלה

64) שה"ש ג, יא ובפרש"י שם. תענית כו, ב – במשנה. ועוד.

65) ראה פרש"י שה"ש א, ב. לקו"ת שבעה ערה 59. ובכ"מ.

66) קהלת ז, יב.

67) ולהעיר, שבחג הפסח ישנה הדגשה מיוחדת בנוגע לטף – שעושים כו"כ דברים כדי שלא ישנו התינוקות, ומוזה מובן גם בנוגע לשבת שלפני הפסח, שבת הגדול, שמסבירים להם וכו'. – וראה ראב"ה (סימן תכה): נהגו התינוקות להקדים ולקרות האגדה ביום שבת הגדול . . כדי להסדיר בפייהם ויבינו בפסח וישאלו. וכ"ה בגליון מהרי"ל (דף י"ד סע"ב): ואמר מהר"י סגל דיש לחזור האגדה של פסח עם הנערים בשבת הגדול. – אבל לא ראיתי נוהגים כן, ואולי גם ע"ז אחז"ל דלא ראיתי אינו ראוי (עדיות פ"ב מ"ב. ועוד).

68) וכן בעניני העבודה דיום השבת (שאינם שייכים לפסח) שגם הם צ"ל באופן של גדלות – «שבת הגדול» – ע"ד מארז"ל (זבחים צא, א) «אטו שבת למוספין אהנאי לתמידין לא אהנאי» (בתמי), היינו, שהגדלות דשבת שלפני הפסח (בנוגע לעניני הפסח) פועלת גם בענינים התמידים דשבת.

69) פסחים ו, א.

57) לקו"ת שם יא, א.

58) הל' אישות ריש פרק שמיני.

59) שמו"ר ספ"ו. נתבאר בלקו"ת שה"ש מח, ב.

60) ולהעיר, שבוה כלולה גם שלימות הבריאה (ע"י תיקון החטא, באופן דאתהפכא חשוכא לנהורא) – כמבואר בלקו"ת דפרשתנו (ח, ד ואילך) ששלימות ענין הנישואין הוא לאחרי שיקיים היעוד, «והי' אור הלבנה כאור החמה», שהלבנה והחמה יהיו שוים בקומתן, שאז יהי' «משמח חתן עם הכלה», עי"ז שיתמלא פגימת הלבנה (לאחרי תיקון החטא) ולא יהי' בה שום מיעוט, כאור שבעת ימי בראשית.

61) ראה אמרי בינה ספכ"ג ואילך. ובכ"מ. וראה של"ה שער האותיות פד, ב.

62) ראה הגיגה יג, א. לקו"ת תבוא מא, ג. ועוד.

63) וי"ל שכאשר מדגישים שניהם («יין ו"דבש») – הרי זה כולל רזין דתורה, ורזין דרזין דתורה (ראה ביאור"ז לאדהאמ"צ סה, א ואילך. ביאור"ז להצ"צ ע' שכב ואילך).

שהוא בבחינת „עבודה זרה“, זר לתורה ויהדות, וקחו, לקחת עניני תורה ומצוות בריבוי יותר ובעומק יותר,

ופרטי הענינים הקשורים עם הקרבת הפסח – „צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו“⁷⁶, שכל פרטי כחותיו, מהכת הנעלה ביותר (שכל), עד לכחות הנמוכים ביותר (מעשה), כולם נעשים „קרבן פסח לה“⁷⁷, חדורים באש דקדושה „אהבת ה' כאש בוערה בלבו כרשפי שלהבת כו“⁷⁸, שיוקדת ובוערת תוך כל כולו⁸⁰.

ועוד ועיקר⁸¹ – שמכריזים בגלוי לעין-כל (גם לעיני אוה"ע) שעומדים מוכנים להקריב קרבן פסח בפועל ממש בביהמ"ק השלישי, מכיון שתיכף ומיד ממש יוצאים מגלות (מצרים, שורש לכל הגלויות⁸², עד לגלות) זה האחרון אל הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

וכאשר ישראל עושים עבודתם שלהם בעניני הפסח – אזי נעשה בדרך ממילא „למכה מצרים בבכוריהם“

ניסן, „שתי שבתות לפני החג“ (כדעת רשב"ג)⁶⁹, הרי, בבוא „שבת הגדול“ צ"ל הוספה באופן של גדלות בכל עניני הפסח⁷⁰, ועי"ז נעשה גם – בדרך ממילא – הפעולה ד„נס גדול“, „למכה מצרים בבכוריהם“, ש„בכורי מצרים“ (תוקף הלעו"ז) עצמם דורשים ונלחמים בשביל גאולתם של ישראל.

ובפרטיות יותר:

יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהכנות לפסח – הן בנוגע ללימוד הלכות הפסח⁷¹, והן בנוגע לנתינת מעות חטים⁷² (כולל כל צרכי החג), „חטים“ דייקא, המובחר שבדגן, „מן הטוב והמתוק שבשולחנו . . . כל“⁷³ חלב לה“⁷⁴.

ועד"ז בנוגע לעבודה בנפש האדם בתוכן הענין דקרבן פסח⁷⁵:

פרטי לקיחת הפסח – „משכו וקחו“⁷⁶, „משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם צאן של מצוה“⁷⁷, כלומר, למשוך עצמו, לסגת ולהתנער מכל דבר

70 כולל – שההוספה היא לא רק באופן ד"לכו מחיל אל חיל", אלא באופן של דילוג וקפיצה, „עשו כל עבודותיו . . . דרך דילוג וקפיצה“ (פרש"י בא יב, יא), ובוה גופא – „מדלג (אפילו) על ההרים“ (שהש"ב, ח).

71 ראה שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס תכט. וש"נ.
72 רמ"א או"ח ר"ס תכט. שו"ע אדה"ז שם ס"ה.

73 ויקרא ג, טז.

74 רמב"ם סוף הל' איסורי מזבח. הובא בשו"ע יו"ד ס"ו ס"ס רמת.

75 בהבא לקמן – ראה גם מכתב עש"ק ר"ח ניסן ש"ו. (נדפס לקמן – שה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 687 ואילך).

76 בא יב, כא.

77 מכילתא עה"פ. מכילתא ופרש"י שם, ו.

78 בא שם, ט.

79 לשון אדה"ז בתניא פ"ט. ועוד.

80 ע"ד מש"נ בפרשת השבוע „אש תמיד תוקד על המזבח“ – אש דקדושה במזבח שבלב האדם (וראה לעיל ס"ו).

81 שהרי, בנוגע לעניני עבודה (בעניני הפסח) – כבר נסתיימה הפעולה ד„מעשינו ועבודתינו“, כולל גם חצוצות הכפתורים (וראה ד"ה עבדים היינו שנאמר בהתוועדות), ולכן, בימינו אלו העיקר הוא – ההכרה שעומדים מוכנים לגאולה (ראה גם שיחת ב' ניסן – שה"ש תשמ"ח ח"א ע' 354 (לעיל ע' 20) ואילך).

82 ראה ל"ת להאר"ל פ' תצא. נתבאר בסה"מ תרס"ח ע' קנא ואילך. תרפ"ד ע' רעט ואילך. תש"ט ע' 107.

לרגלים⁸⁷) נמשכת על כל השנה כולה. ויש להוסיף ולהדגיש ענין מיוחד שיש לעשותו לפני הפסח - בערב פסח:

ערב פסח הוא יום הולדתו של הרמב"ם ז"ל⁸⁸.

ובהמשך להמדובר לעיל⁸⁹ ע"ד ההצעה בקשר להנהגה ביום ההולדת דכאו"א מישראל, קבלת החלטות טובות להוסיף בעניני יהדות, תורה ומצוות, מתוך התוועדות של שמחה - הרי, עאכ"כ שהנהגה זו צריכה להיות (ואדרבה - ביתר שאת וביתר עוז) בימי הולדת של צדיקים ונשיאי ישראל, כולל גם - יום הולדתו של הרמב"ם בערב פסח, שאז „מזלו גובר“⁹⁰.

ולכן, יש לנצל יום סגולה זה - שמזלו גובר - מתוך „רעש“ דקדושה בכל מקום ומקום, להוסיף עוד יותר בכל עניני יהדות, תורה ומצוות, כולל ובמיוחד - בנוגע ללימוד תורתו

(„כימי צאתך מארץ מצרים“), כלומר, לא זו בלבד שמציאות העולם אינה מנגדת להגאולה, אלא אדרבה, שמציאות העולם גופא, עד לתוקף דעולם („בכורי מצרים“), דורשת את גאולתם של ישראל, ונלחמת לבטל את המונעים ומעכבים („מצרים“) לגאולתם של ישראל⁸³.

וכל זה - מתוך שמחה, כהנתינת כח דיום השבת - „וביום שמחתכם אלו השבתות“⁸⁴, ובהדגשה יתירה בשנה זו - (א) שנת תשמח, (ב) הקביעות דיום ראשון דפסח (וכן ר"ח ניסן) ביום השבת, היינו, שנוסף על כללות השמחה ד„מועדים לשמחה“ (ובפרט ב„ראשון לרגלים“⁸⁵), ניתוסף שמחה גם מצד ענינו של יום השבת, „ביום שמחתכם אלו השבתות“.

ומהג הפסח נמשכים כל ענינים אלו על כל השנה כולה - כידוע⁸⁶ שהארת כל המועדים (ועאכ"כ „ראש

(87) ויתירה מזה - שחג הפסח עצמו (לא רק הארה ממנו) נמשך תמיד, שלכן אין אומרים „חסל סידור פסח“ (שיחות חה"פ תש"ג).

(88) „נולד ערב פסח יום השבת שעה ושליש אחר תצי היום“ (סדה"ד ד"א תתקכ"ו - מספר יחסין מאמר ד (דורות האחרונים)).

(89) שיחות: יום ב', כ"ה אדר; ש"פ ויקרא (סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 332 ואילך; 343 ואילך).

(90) ראה ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח ובקה"ע שם. - ואף שמדובר שם אודות אוה"ע, ואילו בנוגע לבניי „אין מזל לישראל“ (שבת קנו, א), הרי, ידוע הפירוש הפנימי (אוי"ת להה"מ מט, ג, ס, ב, הנוך לנער ע' 48) שבחי אין הוא המזל דישראל - אין דיש הנברא, ויתירה מזה, האין דיש האמיתי (ראה דרושי פסח לאדמו"ר האמצעי (ד"ה) תפול עליהם בתורת בשלח רטו, א ואילך), שהוא באופן של התגברות.

(83) להעיר גם ממ"ש במזמור פ"ז בתהלים - שמתחילים לומר ב"א ניסן (שמתברך משבת זה) - „אזכיר רהב ובבל ליודעי הנה פלשת וצור עם כוש זה יולד שם“ (פסוק ד'), „אזכיר את מצרים ואת בבל על יודעי להביאם מנחה, כענין שנאמר (ישעי' סו, כ) והביאו את כל אחיכם וגו' מנחה לה' וגו'“, „הנה פלשת עם צור, גם הם כמצרים ובבל יתנו לב לבקש ולזכור את כל אחד ואחד“, „זה יולד שם, זה הי' ממשפחת הנולדים בציון, כענין שנאמר (שם כז, יב) ואתם תלוקטו לאחד אחד“ (פרש"י עה"פ), היינו, שאוה"ע עצמם (מצרים, וכן שאר האומות, בבל צור וכוש, שכולם נקראו ע"ש מצרים (בר"פ ט"ז, ד)) מסייעים בגאולתם של ישראל.

(84) בהעלותך, י' ובספרי עה"פ.

(85) ראה משנה ריש מסכת ר"ה. גמרא שם ד, א.

(86) ראה לקו"ת ברכה צח, ב.

ולתורה מזה - תיכף להשקוט ע"ד הצורך בקבלת החלטות טובות) בכל הענינים האמורים הקשורים עם ההכנות לפסח באופן של גדלות כו', אשר, „מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה"99 - תפעל תיכף100 (עוד לפני „בעשור לחודש") את „הנס גדול" ד, „למכה מצרים בכוריהם", שתוקף הגלות עצמו דורש (ולוחם בשביל) גאולתם של ישראל, ותיכף ומיד - הגאולה האמיתית והשלימה „כימי צאתך מארץ מצרים" ש, נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו101 וגאלם102.

וכל זה - באופן של זריזות, חפזון103 דשכינה104,

ובפרט ע"פ ההוראה דפ' צו - „מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל"105 - „אין צו אלא לשון זירו,

99) קידושין מ, א. וידוע הפירוש בזה - „דכאשר איש ישראל חושב לעשות איזה דבר בלימוד התורה, בקיום המצוות ובמדות טובות וחפץ בזה בכל לבו ומאודו הנה הקב"ה מצרף כמה ענינים בהשגחה פרטית שיבא לידי מעשה" (סה"מ תש"ב ע' 87).

100) ע"ד פס"ד השו"ע - או"ח סתקע"א ס"ג.

101) ראה סה"מ אעת"ר ע' עה ואילך. המשך

תעריב ח"ב ס"ע תתקכד.

102) נוסח הגדה של פסח - פיסקא מצה זו,

ולפנ"ו - פיסקא ויוציאנו.

103) דאף שבגאולה עצמה נאמר „לא בתפוזן תצאו" (ישעי' נב, יב), אלא, „בשובה ונחת תושעון" (שם ל, טו), מ"מ, ההכנה לגאולה, ביאת משיח צדקנו, צ"ל (ותהי) בתכלית הזריזות והחפזון, שהרי פס"ד רז"ל שמכבר (בזמן הש"ס) כלו כל הקיצין (סנהדרין צו, ב).

104) מכילתא בא יב, יא. נתבאר באוה"ת בא ע' רצג. המשך וככה תרל"ז פק"ל.

105) תהלים קמו, יט. שמו"ר פ"ל, ט.

של הרמב"ם, (בהוספה על שאר השיעורים בתורה), ע"י עריכת „כינוסי הקהל" בזמן האפשרי (בערב פסח עצמו, או בימים הסמוכים - כפי תנאי המקום כו').

ויש להוסיף ולהעיר שיום הולדתו של הרמב"ם בערב פסח (ולאחר הצות) מרמו ע"ד שייכותו (ערב והכנה) לענין הגאולה (פסח), קיבוץ גלויות - כי, ספרו העיקרי של הרמב"ם „משנה תורה", „יד החזקה", הוא „מקבץ לתורה שבעל פה כולה", הלכות כל התורה כולה, „בלשון ברורה ודרך קצרה . . . עד שיהיו כל הדינים גלויין לקטן ולגדול"91, שעי"ז מקבץ ומלקט גם כל ישראל - „לקטן ולגדול" - ללימוד כל התורה כולה, אשר, זוהי גם ההכנה לקיום היעוד „ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל"92, „בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"93, „קהל גדול ישובו הנה"95, שאז, „לא ילמדו עוד איש את רעהו גו' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם"96, ויתירה מזה - „כיי' מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"98.

יא. ויה"ר שקבלת החלטות טובות

91) לשון הרמב"ם בהקדמתו לספר היד.

92) ישעי' כז, יב.

93) בא י, ט.

94) ובפרט בשנה זו - שנת הקהל, „הקהל את העם האנשים והנשים והטף", שנעשים „קהל גדול".

95) ירמ"א לא, ז.

96) שם, לג.

97) ישעי' יא, ט.

98) סיום וחותם ספר הרמב"ם. ולהעיר,

שפסוק זה הובא גם בסיום וחותם דרושי פרשתנו (פ' צו) בלק"ת.

מקריבין כל ישראל את הפסח בביהמ"ק השלישי, ש"בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים"¹¹³, ו"נאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים". ונודה לך שיר חדש¹¹⁴ על גאולתנו ועל פדות נפשנו¹¹⁵ – בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים, נשמות בגופים, תיכף ומיד ממש.

מיד ולדורות¹⁰⁶, ועד ש"לא עיכבן המקום כהרף עין"¹⁰⁷,

ובאופן של דילוג וקפיצה, "קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות"¹⁰⁸, ש"מדלג על החשבונות ועל הקיצים"¹⁰⁹, ובפרט לאחרי שכבר, "כלו כל הקיצין"¹¹⁰.

ובפשטות – שבעמדנו ב"שבת הגדול" נעשה "בוא¹¹¹ יום ה' הגדול"¹¹², ובדרך ממילא, בבוא ערב פסח,

(113) פרש"י ותוס' סוכה מא, א. ועוד.
 (114) להעיר גם מסיום וחתום מזמור פ"ז בתהלים (ראה לעיל הערה 83) – "ושרים כחוללים כל מעייני בך", שפרש"י, "כחוללים לשון מחוללים", "כל מעייני, כל קרבי, בך, בישועתך". וראה רשימות הצ"צ (יהל אור) עה"פ: "מחוללים היינו מנגנים והוא על הישועה ע"ש". ובהמשך הענין מביא ממדרש תהלים (עה"פ) "כשם שהבאר נובע מים חדשים בכל שעה כך ישראל אומרים שירה חדשה בכל שעה, הה"ד ושרים כחוללים כל מעייני בך", ומקשר עם הענין ד, "שיר חדש", עיי"ש. ולהעיר מהשייכות המיוחדת לשנה זו – שנת תשמח.
 ובהמשך המדרש (הובא ביהל אור): "רבנן אמרי כשם שאומרים האנשים שירה כך אומרים הנשים שירה, שנאמר כל מעייני בך, ואומר (שה"ש ד, יב) גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום" – שקשור עם מעלתן של נשי ישראל הצדקניות שבזכותם נגאלין ישראל (ראה יל"ש רות רמז תרו בסופו).
 (115) נוסח ברכת אשר גאלנו – מפסחים קטז, ב במשנה.

(106) הגאולה נצחית, עד סוף כל הדורות, כולל גם גאולה (תחי') מתחילת כל הדורות – "הקיצו ורננו שוכני עפר" (ישעי' כו, יט).

(107) מכילתא ופרש"י בא יב, מא.

(108) שה"ש ב, ח.

(109) ראה שהש"ר עה"פ.

(110) סנהדרין צו, ב.

(111) מלאכי ג, כג.

(112) להעיר ממה ש (סימן תקמ"ב) בשם המהרש"ל: לכך קורין אותו שבת הגדול, על שם ההפטרה שקורין בהיא שבת, דכתיב בה הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' הגדול. אבל, נוסף לכך ש"נוהגין במדינות אלו שכששבת הגדול הוא ערב פסח מפטירין בו במלאכי וערבה וגו'" (שו"ע אדה"ז או"ח סת"ל ס"ג), הרי, המהרש"ל עצמו דוחה טעם זה, משום שעפ"ז צריך "לקרותו שבת וערבה, על שם התחלת ההפטרה, כמו... שבת נחמו".

הוספה

בשורת הגאולה

נז.

דורנו זה הוא דור האחרון של הגלות והוא הוא דור הראשון של הגאולה – כהודעת והכרזת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, יוסף שבדורנו (ע"ש יוסף הראשון שהודיע והכריז ש"אלקים פקד יפקוד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת אל הארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב"1), שכבר נשלמו כל מעשינו ועבודתינו, וכבר כלו כל הקיצין וכבר עשו תשובה, וכבר נסתיימו כל ההכנות ובאופן ד"הכנה רבתי", והכל מוכן לסעודה² דלעתיד לבוא, לויתן ושור הבר³ ויין המשומר⁴.

(משיחות עשרה בטבת (יהפך לשמחה), וש"פ ויחי, י"ד טבת תשנ"ב)

---

(1) פרשתנו נ, כד.

(2) ע"פ ל' חז"ל – אבות פ"ג מט"ז. סנהדרין לה, א ובפרש"י.

(3) ראה ב"ב עה, א. ויק"ר פי"ג, ג.

(4) ברכות לד, ב. וש"נ.

ג.ח.

מ'האָט שוין גערעדט מערערע מאָל דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, אַז נוסף אויף דעם וואָס ס'איז שוין „כלו כל הקיצין“¹, האָבן אידן שוין תשובה געטאָן, און מ'האָט שוין אַלץ פאַרענדיקט, כולל אויך – „צופוצן די קנעפלעך“, און מ'דאַרף נאָר האָבן אַז דער אויבערשטער זאָל אויפגעפּענען די אויגן פון אידן זיי זאָלן זען ווי ס'איז שוין דאָ די גאולה האמיתית והשלימה, און מ'זיצט שוין באַ דעם שולחן ערוך, בסעודת לויתן ושור הבר² וכו' וכו'.

דערפון איז פאַרשטאַנדיק . . בדורנו זה ובזמננו זה, לאחרי וואָס מ'האָט שוין אַלץ פאַרענדיקט (כנ"ל), האָט מען די הבטחה גמורה אין תורה, אַז עס וועט זיכער זיין „(תזכור את יום צאתך מארץ מצרים) כל ימי חיך . . להביא לימות המשיח“³,

ובפשטות – אַז מ'דאַרף ניט אַנקומען צו אַ הפסק ח"ו צווישן „כל ימי חיך“ און „ימות המשיח“ (ווי דאָס איז געווען באַ אידן בכל הדורות שלפני דורנו זה), נאָר „כל ימי חיך“ פון יעדער איד, זיינע חיים גשמיים אַלס נשמה בגוף, זיינען כולל בפשטות (אויך) „ימות המשיח“ בלי הפסק, וואָרום די גאולה קומט תיכף ומיד ממש ברגע זה ובמקום זה (אפילו אויב דאָס איז אַ מצב פון לילה, „הבאים מצרימה“), אַזוי אַז דער רגע האחרון פון גלות און די נקודה אחרונה פון גלות ווערט דער רגע ראשון און נקודה ראשונה פון גאולה,

און פון „ימי חיך“ בזמן הזה ובמקום הזה, בלי שום הפסק כלל ח"ו (אפילו אויב ער איז שוין עלטער פון שבעים שנה וכיו"ב), גייט יעדער איד גלייך איבער – בתכלית השלימות, „ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין“⁴, אין דעם המשך פון „כל ימי חיך“ בימות המשיח, און

(1) סנהדרין צו, ב.

(2) ראה ב"ב עד, ב ואילך. פסחים קיט, ב. ועוד.

(3) ברכות יב, ב.

(4) ויק"ר פל"ב, ה. וש"נ.

חיים נצחיים וואָס וועט דעמולט זיין.

ובנוגע לפועל מיינט עס, אַז די עבודה פון אידן איצטער דאַרף זיין „להביא לימות המשיח“, צו שוין גלייך מגלה זיין בפועל ווי דער מצב פון „הבאים מצרימה“ אין גלות איז באמת אַ מצב פון „גאולת ישראל“, דורך דעם וואָס מ'גרייט זיך אַליין און מ'גרייט צו אַנדערע צו דעם מצב פון „ימות המשיח“.

כולל ובמיוחד – בקשר מיט דעם יום ההילולא פון דעם רמב"ם – דורך מחזק זיין און מוסיף זיין אין לימוד ספר משנה תורה להרמב"ם . . ובפרט – אין ספר הרמב"ם עצמו – הלכות מלך המשיח⁵, אין די לעצטע צוויי פרקים פון הלכות מלכים בסיום ספר משנה תורה.

און נוסף צו דעם אייגענעם לימוד בזה, זאָל מען זען אויך משפיע זיין אויף אַנדערע אידן אַרום זיך, אנשים נשים וטף, באופן פון „והעמידו תלמידים הרבה“⁶, ומהם יראו וכן יעשו רבים.

ויהי רצון, אַז דורך דער עצם החלטה בדבר זאָל מען תיכף ומיד באַקומען דעם שכר, דער קיום בפועל פון דברי הרמב"ם בסיום ספרו⁷, אַז לאחרי וואָס מ'האַט שוין דעם „מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו“ . . ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמת ה' – וואָס ער איז „בחזקת שהוא משיח“ – זאָל ער שוין גלייך ווערן „משיח בודאי“, דורך דעם וואָס „עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל“ . . ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד כו“.

(משיחות ש"פ שמות, כ"א טבת תשנ"ב)

כמדובר ריבוי פעמים דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שנוסף ע"ז שכבר „כלו כל הקיצין“¹, כבר עשו בני" תשובה, וסיימו הכל, כולל

(5) כ"ה הכותרת בדפוס ויניצאה רפד. שי.

(6) אבות פ"א מ"א.

(7) הלי' מלכים ספי"א.

גם – „לצחצח הכפתורים“, וצריך רק שהקב"ה יפתח את עיניהם של בני"י שיראו שהגאולה האמיתית והשלימה כבר ישנה, ויושבים כבר לפני שולחן ערוך, בסעודת לוי'תן ושור הבר² וכו' וכו'.

מזה מובן . . בדורנו זה ובזמננו זה, לאחר ששכבר סיימו הכל (כנ"ל), ישנה הבטחה גמורה בתורה, שבטח יהי' „(תזכור יום צאתך ממצרים) כל ימי חיך . . להביא לימות המשיח³“,

ובפשטות – שלא זקוקים להפסק ח"ו בין „כל ימי חיך“ ו„ימות המשיח“ (כמו שהי' אצל בני"י בכל הדורות שלפני דורנו זה), אלא „כל ימי חיך“ דכאו"א מישראל, חיו הגשמיים כנשמה בגוף, כוללים בפשטות (גם) „ימות המשיח“ בלי הפסק, מכיון שהגאולה באה תיכף ומיד ממש ברגע זה ובמקום זה (אפילו אם זה מצב דלילה, „הבאים מצרימה“), כך שהרגע האחרון דהגלות והנקודה האחרונה דהגלות נעשים רגע ראשון ונקודה ראשונה דגאולה,

ומ„ימי חיך“ בזמן הזה ובמקום הזה, בלי שום הפסק כלל ח"ו (אפילו אם הוא כבר למעלה משבעים שנה וכיו"ב), עובר כאו"א מישראל מיד – בתכלית השלימות, „ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין“⁴, בהמשך ד„כל ימי חיך“ בימות המשיח, וחיים נצחיים שיהיו אז.

ובנוגע לפועל הכוונה היא, שהעבודה דבני"י עתה צריכה להיות „להביא לימות המשיח“, גלות כבר תיכף בפועל איך שהמצב ד„הבאים מצרימה“ בגלות הוא באמת מצב ד„גאולת ישראל“, עי"ז שמתכוונים בעצמם ומכינים אחרים למצב ד„ימות המשיח“.

כולל ובמיוחד – בקשר עם יום ההילולא דהרמב"ם – ע"י שמתחזקים ומוסיפים בלימוד ספר משנה תורה להרמב"ם . . ובפרט – בספר הרמב"ם עצמו – הלכות מלך המשיח⁵, בשני הפרקים האחרונים דהלכות מלכים בסיום ספר משנה תורה.

ונוסף ללימודו בזה, להשפיע גם על עוד בני"מ מסביבתו, אנשים נשים וטף, באופן דוֹהעמידו תלמידים הרבה"⁶, ומהם יראו וכן יעשו רבים.

ויהי רצון, שע"י עצם ההחלטה בדבר יקבלו תיכף ומיד את השכר, הקיום בפועל של דברי הרמב"ם בסיום ספרו⁷, שלאחר שישנו כבר ה"מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו . . . ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמת ה'" – שאז "בחזקת שהוא משיח" – שכבר יהי' מיד "משיח בודאי", עי"ז ש"עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל . . . ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד כו".

לעילוי נשמת

זכה והעמיד דורות ישרים
ממשיכים בדרכו העוסקים בעבוה"ק
ובשליחות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
בכל רחבי תבל

נלב"ע בשיבה טובה
בערב חג הפסח
י"ד ניסן ה'תש"פ
ת. נ. צ. ב. ה.

הו"ח עוסק בצרכי ציבור
התמים

ר' יצחק אליהו
ב"ר ליפמאן ז"ל
קאסאווסקי

פעל במרץ
עבור מוסדות חב"ד וחיזוק היהדות
ביתו ה' פתוח לרווחה
לכל דבר שבקדושה בשיקאגא

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י משפחתו שיחיו

הי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geulah!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved One
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>

TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095